

HELSINGIN KAUPUNGIN PELASTUSLAITOS
HELSINGFORS STADS RÄDDNINGSVÄRK

Helsingin pelastustoimen alueen
palvelutasopäätös 2013–2016

Sisällysluettelo

1. Yleistä.....	8
1.1 Palvelutasopäätöksen tarkoitus ja perusteet	8
1.2 Yhteys strategioihin ja suunnitelmiin	8
1.3 Talous	10
1.3.1 Yleinen suhdannetilanne	10
1.3.2 Helsingin kaupungin näkymät.....	10
1.3.3 Arvio tulevasta.....	11
1.3.4 Pelastuslaitoksen käyttötalous	12
1.3.5 Pelastustoimen talous Helsingin pelastustoimen alueella	12
1.4 Katsaus palvelutasopäätöskauden 2009–2012	13
2. Riskianalyysi	15
2.1 Riskianalyysi ja uhkien arviointi	15
2.1.1 Nykytila	15
2.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet	15
2.1.3 Toteutussuunnitelma.....	16
2.2 Poikkeusolojen riskianalyysi	16
2.2.1 Nykytila	16
2.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet	16
2.2.3 Toteutussuunnitelma.....	16
3. Onnettomuuksien ehkäisy	18
3.1 Yleistä.....	18
3.1.1 Nykytila	18
3.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet	18
3.1.3 Toteutussuunnitelma.....	18
3.2 Yleinen valvontatyö	18
3.2.1 Nykytila	19
3.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet	19
3.2.3 Toteutussuunnitelma.....	19
3.3 Kemikaalivalvonta	19
3.3.1 Nykytila	20
3.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet	20
3.3.3 Toteutussuunnitelma.....	21
3.4 Yleisötilaisuuksiin liittyvä valvonta ja tapahtumaturvallisuus	21
3.4.1 Nykytila	21
3.4.2 Tavoite ja kehittämistarpeet	22
3.4.3 Toteutussuunnitelma.....	22
3.5 Nuohous	22
3.5.1 Nykytila	22
3.5.2 Tavoite ja kehittämistarpeet	23
3.5.3 Toteutussuunnitelma.....	23
3.6 Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaus ja neuvonta	23

3.6.1	Nykytila	23
3.6.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	23
3.6.3	Toteutussuunnitelma	24
3.7	Turvallisuusviestintä	24
3.7.1	Nykytila	24
3.7.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	25
3.7.3	Toteutussuunnitelma	25
3.8	Omatoiminen varautuminen	25
3.8.1	Nykytila	25
3.8.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	26
3.8.3	Toteutussuunnitelma	26
3.9	Palon- ja onnettomuudentutkinta	26
3.9.1	Nykytila	26
3.9.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	27
3.9.3	Toteutussuunnitelma	27
4.	Väestönsuojeluun varautuminen	28
4.1	Väestönsuojelun strateginen suunnittelu	28
4.1.1	Nykytila	28
4.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	28
4.1.3	Toteutussuunnitelma	28
4.2	Väestönsuojelun johtamisjärjestelmä	28
4.2.1	Nykytila	28
4.2.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	29
4.2.3	Toteutussuunnitelma	29
4.3	Väestönsuojelun toimintaorganisaation varaukset ja materiaallinen varautuminen	29
4.3.1	Nykytila	29
4.3.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	30
4.3.3	Toteutussuunnitelma	30
4.4	Väestön varoittaminen	31
4.4.1	Nykytila	31
4.4.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	31
4.4.3	Toteutussuunnitelma	31
4.5	Rakenteellinen suojele	31
4.5.1	Nykytila	31
4.5.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	32
4.5.3	Toteutussuunnitelma	32
4.6	Varautumiskoulutus	33
4.6.1	Nykytila	33
4.6.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	33
4.6.3	Toteutussuunnitelma	33
5.	Pelastustoiminta	34
5.1	Pelastustoiminnan johtaminen	34
5.1.1.1	Nykytila	34
5.1.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	34
5.1.1.3	Toteutussuunnitelma	34

5.2	Pelastustoiminta päivittäisissä onnettomuuksissa	35
5.2.1	Muodostelmat	35
5.2.1.1	Nykytila	35
5.2.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	35
5.2.1.3	Toteutussuunnitelma	35
5.2.2	Toimintavalmius	36
5.2.2.1	Nykytila	37
5.2.2.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	37
5.2.2.3	Toteutussuunnitelma	37
5.3	Onnettomuustyyppikohtainen varautuminen	38
5.3.1	Vesipelastustoiminta	38
5.3.1.1	Nykytila	38
5.3.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	38
5.3.1.3	Toteutussuunnitelma	38
5.3.2	Vaarallisten aineiden onnettomuudet	38
5.3.2.1	Nykytila	38
5.3.2.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	39
5.3.2.3	Toteutussuunnitelma	39
5.3.3	Öljyntorjunta	40
5.3.3.1	Nykytila	40
5.3.3.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	40
5.3.3.3	Toteutussuunnitelma	40
5.3.4	Liikenneonnettomuudet	41
5.3.4.1	Nykytila	41
5.3.4.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	41
5.3.4.3	Toteutussuunnitelma	41
5.3.5	Ilmaliikenneonnettomuudet	41
5.3.5.1	Nykytila	41
5.3.5.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	42
5.3.5.3	Toteutussuunnitelma	42
5.3.6	Luonnononnettomuudet ja poikkeukselliset sääilmiöt	42
5.3.6.1	Nykytila	42
5.3.6.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	43
5.3.6.3	Toteutussuunnitelma	43
5.3.7	Korkealta pelastaminen	43
5.3.7.1	Nykytila	43
5.3.7.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	43
5.3.7.3	Toteutussuunnitelma	44
5.3.8	Pelastustoiminta maanalaisissa tiloissa	44
5.3.8.1	Nykytila	44
5.3.8.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	45
5.3.8.3	Toteutussuunnitelma	45
5.4	Suuronnettomuudet	45
5.4.1	Nykytila	45
5.4.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	46
5.4.3	Toteutussuunnitelma	46

5.5	Pelastustoiminta poikkeusoloissa.....	47
5.5.1	Nykytila	47
5.5.2	Tavoite ja kehittämistarpeet.....	47
5.5.3	Toteutussuunnitelma.....	47
5.6	Pelastustoiminnan suunnitelmat.....	47
5.6.1.1	Nykytila	47
5.6.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	48
5.6.1.3	Toteutussuunnitelma	48
5.7	Sammutusvesijärjestelyt	48
5.7.1.1	Nykytila	48
5.7.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	49
5.7.1.3	Toteutussuunnitelma	49
6.	Yhteistoiminta	50
6.1	Helsingin kaupungin pelastuspalveluneuvottelukunta	50
6.1.1	Nykytila	50
6.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	50
6.1.3	Toteutussuunnitelma	51
6.2	Ensihoito ja ensivastetoiminta	51
6.2.1	Nykytila	51
6.2.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	53
6.2.3	Toteutussuunnitelma	53
6.3	Muut pelastustoimen alueet	53
6.3.1	Nykytila	53
6.3.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	54
6.3.3	Toteutussuunnitelma	54
6.4	Öljyntorjunta	54
6.4.1	Nykytila	54
6.4.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	55
6.4.3	Toteutussuunnitelma	55
6.5	Merellinen toiminta	55
6.5.1	Nykytila	55
6.5.2	Tavoite ja kehittämissuunnitelma	56
6.5.3	Toimintasuunnitelma	56
6.6	Meripelastus ja MIRG-toiminta (Maritime Incident Response Group).....	56
6.6.1	Nykytila	56
6.6.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	57
6.6.3	Toteutussuunnitelma	57
6.7	Paikallinen turvallisuussuunnittelu	57
6.7.1	Nykytila	57
6.7.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	58
6.7.3	Toteutussuunnitelma	58
6.8	Virka- ja asiantuntija-avun antaminen ja pyytäminen	58
6.8.1	Nykytila	58
6.8.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	58
6.8.3	Toteutussuunnitelma	58

6.9	Väestönsuojeluun varautuminen	58
6.9.1	Nykytila	58
6.9.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	59
6.9.3	Toteutussuunnitelma	59
7.	Resurssit	60
7.1	Pelastuslaitoksen organisaatio	60
7.2	Henkilöstö	60
7.2.1	Nykytila	60
7.2.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	61
7.2.3	Toteutussuunnitelma	62
7.3	Kalusto	62
7.3.1	Nykytila	62
7.3.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	63
7.3.3	Toteutussuunnitelma	63
7.4	Toimitilat	64
7.4.1	Pelastusasemat	64
7.4.1.1	Nykytila	64
7.4.1.2	Kehittämistarpeet	64
7.4.1.3	Toteutussuunnitelma	64
7.5	Sopimuspalokunnat	65
7.5.1	Nykytila	65
7.5.1.1	Yleistä 65	
7.5.1.2	Sopimuspalokunnat poikkeusoloissa	65
7.5.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	66
7.5.3	Toteutussuunnitelma	66
8.	Tukitoiminnot	67
8.1	Tieto- ja viestijärjestelmät	67
8.1.1	Nykytila	67
8.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	67
8.1.3	Toteutussuunnitelma	67
8.2	Osaamisenhallinta	67
8.2.1	Osaamisen kehittäminen ja hallinta	67
8.2.1.1	Nykytila	67
8.2.1.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	68
8.2.1.3	Toteutussuunnitelma	69
8.2.2	Pelastuskoulu	69
8.2.2.1	Nykytila	69
8.2.2.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	69
8.2.2.3	Toteutussuunnitelma	70
8.3	Tutkimus- ja kehittämistoiminta	70
8.3.1	Nykytila	70
8.3.2	Tavoite ja kehittämistarpeet	70
8.3.3	Toteutussuunnitelma	71
9.	Kehittämissuunnitelma	72

10. Palvelutason seuranta	73
---------------------------------	----

1. Yleistä

Pelastuslaitos vastaa onnettomuuksien torjunnan valvonta- ja tarkastustehtävistä, palo- ja pelastustoiminnasta, lääkinnällisestä pelastustoiminnasta eli kiireellisestä sairaankuljetuksesta Helsingin kaupungin alueella. Pelastuslaitos vastaa myös Helsingin pelastustoimen poikkeusolojen riskianalyysin ylläpitämisestä ja kehittämisestä sekä poikkeusolojen valmiussuunnittelusta sekä väestönsuojeluvalmiuden suunnittelusta ja kehittämisestä. Lisäksi pelastuslaitos koordinoi Helsingin kaupungin väestönsuojeluun varautumista.

1.1 Palvelutasopäätöksen tarkoitus ja perusteet

1.7.2011 voimaan astuneen pelastuslain (379/2011) mukaisesti alueen pelastustoimen palvelutaso on määritettävä siten, että se vastaa paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Palvelutaso määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa. Alueen pelastustoimen on laadittava palvelutasopäätös, jossa on selvitetty alueella esiintyvät uhat, arvioitu niistä aiheutuvat riskit, määritelty toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätökseen tulee myös sisältyä suunnitelma palvelutason kehittamisestä. Palvelutasopäätös toimitetaan aluehallintovirastolle. Jos palvelutasopäätös on puutteellinen, aluehallintovirasto voi palauttaa asiakirjan täydennettäväksi.

Tässä palvelutasopäätöksessä määritetään Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen tuottamien palvelujen taso vuosina 2013–2016. Se sisältää myös pelastuslaitoksen muiden kuin pelastuslain mukaisten palvelujen tason kuvauksen. Poikkeuksena ensihoito, josta on voimassa erillinen palvelutasopäätös. Palvelutasopäätöksessä kuvataan tuotettujen palvelujen nykytila sekä päätetään tavoitteista ja kehittämistoimenpiteistä. Palvelutasopäätöksen toteutumista arvioidaan vuosittain ja sitä päivitetään tarvittaessa, mikäli toimintaympäristössä tapahtuvat ennakoimattomat muutokset niin vaativat.

Palvelutasopäätös on valmisteltu yhteistyössä kaupunginkanslian kanssa.

1.2 Yhteys strategioihin ja suunnitelmiin

Pelastuslautakunta on 6.5.2014 hyväksynyt Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen strategiaohjelman vuosille 2015–2018.

Helsingin pelastuslaitoksen tehtävänä on parantaa turvallisuutta sekä vähentää onnettomuuksia ja niiden vaikutuksia. Pelastuslaitos osallistaa ihmisiä, yrityksiä ja yhteisöjä omatoimisessa varautumisessa sekä suorittaa kiireelliset pelastus- ja ensihoitotehtävät. Pelastuslaitos on organisaatio, joka jatkaa toimintaansa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä vastaa väestönsuojelusta Helsingissä.

Helsingin pelastuslaitoksen visiona on olla Suomen tuottavin pelastuslaitos.

Pelastuslaitoksen strategiassa tuottavuudella tarkoitetaan prosessien tehokkuutta, resurssien suuntaamista sekä kaikkia muita tekijöitä, joiden avulla saavutetaan asiakkaiden ja yhteiskunnan kannalta paras lopputulos. Tuloksellisuus koostuu Helsingin pelastustoimen alueen tuotantokyvystä, palveluiden riittävydestä ja laadusta suhteessa niiden tarpeeseen sekä asiakastarpeiden täyttymisestä. Tuottavuudella kuvataan toiminnan kokonaisvaltaista onnistumista.

Pelastuslaitoksen visio kiteytyy seuraaviin strategisiin tavoitteisiin:

- Parannamme turvallisuutta ehkäisemällä onnettomuuksia ja toimimalla tehokkaasti onnettomuustilanteiden aikana.
- Olemme pääkaupungin paras vaihtoehto ensihoitopalveluiden tuottamisessa.
- Varaudumme toimimaan vakavissa Helsingin ja yhteiskunnan turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa.
- Toimimme vastuullisella tavalla.

Strategiakausi 2015 – 2018 on jaettu päätavoitteiden mukaisiin toimenpiteisiin ja strategian toteutumista seuraaviin mittareihin. Pelastuslaitoksen strategia on tämän asiakirjan liitteenä.

Omassa strategiassaan pelastuslaitos on osin huomionnut lukuisia kaupungin sisäisiä ja valtakunnallisia strategioita ja ohjelmia pyrkien integroimaan niissä määriteltyjä painopistealueita toimintoihinsa. Seuraavassa on esitelty tärkeimmät strategiat ja ohjelmat ilman tärkeysjärjestystä.

Pelastustoimen strategia 2025:n mukaan pelastustoimen visiona on, että Suomessa on hyvä turvallisuuskulttuuri ja Euroopan kehittynein pelastustoimi. Strategia sisältää neljä päämäärää: *1. Pelastuslaitokset ovat laaja-alaisia turvallisuuden osaajia, joilla on keskeinen rooli paikallisten turvallisuuspalvelujen tuottamisessa ja suunnittelussa yhdessä muiden tahojen kanssa. 2. Onnettomuuksia ehkäistään tehokkaasti ennalta yhteistyössä muiden tahojen kanssa ja että onnettomuuksien ja vahinkojen määrä vähenee olennaisesti. 3. Päätoimisen ja sopimushenkilöstön määrät ovat tehtävien kannalta riittäviä ja henkilöstö tuntee työnsä mielekkääksi ja hyvin organisoiduksi. 4. Henkilöstöllä on hyvä ammattitaito tehtäviinsä ja että tutkimustoiminta tukee tehokkaasti toimialan päätöksentekoa ja kehittämistä.*

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia YTS 2011 sisältää monia uhkamalleja sekä sisäisen turvallisuuden, infrastruktuurin toimivuuteen ja häiriötilanteiden hallintaan liittyviä painopisteitä, jotka liittyvät väistämättä myös pelastustoimintaan sekä onnettomuuksien ehkäisyyn.

Sisäisen turvallisuuden ohjelma III / 2012 sisältää lukuisia toimenpideosioita, joita myös pelastuslaitoksen tehtävissä tulee ottaa soveltuvin osin huomioon. Pelkästään arjen turvallisuuden haasteet –osio sisältää useita onnettomuuksien torjunnassakin huomioon otettavia toimenpiteitä. (Sisäasiainministeriön julkaisuja 26/2012)

1.3 Talous

1.3.1 Yleinen suhdannetilanne

Tämä tarkastelu perustuu Helsingin kaupungin vuoden 2015 vahvistettuun talousarvioon.

Suomen talous on supistunut kaksi vuotta peräkkäin. Samanaikaisesti on jatkunut teollisuuden ja koko talouden rakennemuutos, mikä on vaikuttanut myös talouden pidemmän ajan kasvunäkymiin. Talouden ei odoteta kasvavan vuonna 2014 ja myös keskipitkällä aikavälillä kasvun odotetaan olevan historiaan nähden hidasta.

Kuntatalouteen on viime vuosina syntynyt tulojen ja menojen epäsuhta. Kuntien ja kuntayhtymien yhteenlaskettu vuosikate riitti vuonna 2013 niukasti kattamaan poistot mutta ei nettoinvestointeja. Kuntatalouden velka suhteessa bruttokansantuotteeseen nousi 8 prosenttiin. Kansantalouden tilinpidon käsittein tarkasteltuna kuva kuntatalouden tilasta oli samanlainen; kuntatalouden alijäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen oli 0,8 % vuonna 2013 ja sen ennustetaan säilyvän samalla tasolla vuonna 2014.

Ilman uusia sopeutustoimia kuntatalouden velkaantuminen jatkuu vuosina 2016 – 2018. Muutumatottoman politiikan mukainen arvio kuntatalouden näkymistä vuosille 2016 – 2018 on synkkä. Ilman uusia toimenpiteitä menojen kasvu jatkuu huomattavasti tulojen kasvua nopeampana. Kuntatalouden alijäämä syvenee 2,6 mrd. euroon eli 1,1 prosenttiin bruttokansantuotteesta vuoteen 2018 mennessä. Kuntatalouden velan määrä kasvaa runsaaseen 26 mrd. euroon eli yli 11 prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen. Kuntatalouden kestävyys turvaaminen edellyttää rakennepoliittisen ohjelman täysimittaista toimeenpanoa. Kuntatalouden vakauttaminen edellyttää myös, että kunnat sitoutuvat jatkamaan talouden sopeuttamista ja tuottavuutta parantavia toimia. Väestön ikärakenteen muutoksesta johtuva palvelutarpeen kasvu vaikeuttaa kuntien pyrkimyksiä hillitä menojen kasvua. Siksi ilman tehtävien ja velvoitteiden merkittävää vähentämistä kuntatalouden velkaantumisen taittaminen merkitsisi huomattavia kunnallisveroprosenttien korotuksia.

1.3.2 Helsingin kaupungin näkymät

Helsingin kaupungin palvelutuotannon toimintamenojen kasvu vuonna 2013 oli 3,6 prosenttia, kun se oli edellisenä vuonna noin 4,8 prosenttia. Vuodesta 2008 Helsingin lainakanta on yli kaksinkertaistunut nykyiseen noin 1,5 miljardiin euroon. Kasvua vuodentakaisesta oli vuoden 2013 lopussa noin 290 miljoonaa euroa. Lainakannan nopean kasvuvauhdin taltuttamiseksi Helsinki on pyrkinyt viime vuosina parantamaan palveluntuotannon tuottavuutta hillitsemällä vuosittaisten toimintamenojen kasvuvauhtia ja ottamalla käyttöön investointikaton. Vuonna 2013 menokasvua saatiin taitettua edellisvuodesta, mutta edelleen Helsingin menokasvu oli selvästi koko maassa toteutunutta suurempi, sillä koko maassa kuntien ja kuntayhtymien menokasvu jäi 2,6 prosenttiin.

Ennusteen mukaan toimintamenot ilman liikelaitoksia sekä nettobudjetoituja sisäisiä palveluntuottajia uhkaavat toteutua 2,8 % vuotta 2013 korkeampina. Korkeaan menokasvuun ovat syynä sosiaali- ja terveystoimen, erikoissairaanhoidon (HUS) ja opetusviraston menojen ylityspaineet. Mikäli ennusteen mukaista 2,8 %:n toimintamenokasvua ei kyetä hidastamaan, vaarantuu strategiaohjelman mukainen talouden tasapainottamisen ja tuottavuuden parantamisen tavoite. Kaupungin strategiaohjelmassa käyttömenojen reaalikasvu saa olla enintään asukasmäärän kasvu vähennettynä 1 % tuottavuustavoitteella, mikä vuonna 2014 tarkoittaa vain 1,3 % menokasvua.

Helsingin väkiluku kasvoi vuoden 2013 aikana 8 696 hengellä ja asukasluku oli 612 664 vuodenvaihteessa 2013/2014. Edellisen vuoden kasvu oli 6 584 henkeä. Muuttovoitto oli edellisen vuoden tasolla ja lisäsi väestöä vuoden 2013 aikana 6 871 henkilöllä. Syntyneiden määrä kasvoi hieman, ja luonnollisen väestönkasvun osuus kasvusta oli 1 815 henkilöä. Ulkomaalaistaustaisten osuus väestönkasvusta oli edelleen reilut puolet, mutta tämä osuus on vähentynyt seudullisen muuttotappion pienentyessä. Muiden kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien määrä kasvoi vuoden 2013 aikana 4 860 hengellä, ja vieraskielistä väestöä on nyt 78 470, vajaa 13 prosenttia helsinkiläisistä. Kaupungin tuottamista palveluista erityisesti vanhusten palvelujen kysyntä kasvaa nopeasti. Päivähoitopalvelujen kysyntään vaikuttaa lasten määrän kehityksen lisäksi vanhempien työllisyysnäköymät ja asiakkaiden valinnat eri palvelumuotojen välillä.

Julkisella taloudella on talouskriisin mukanaan tuoman epävakauden lisäksi edessään merkittävä haaste suurten ikäluokkien eläköitymisessä ja siitä seuraavassa työvoimaan kuuluvien osuuden vähenemisessä. Edellytykset työllisten määrän kasvulle heikkenevät. Väestön ikääntymisestä aiheutuvan palvelukustannusten kasvun vuoksi muuta menokasvua joudutaan rajoittamaan. Lainakantaa joudutaan kuitenkin kasvattamaan taloussuunnitelmakauden loppuun asti, mikä on riskialtista kaupungin rahoituksellisen tasapainon kannalta. Edellä mainitut lähtökohdat asettavat tiukat puitteet toiminnan suunnittelulle lähivuosina.

1.3.3 Arvio tulevasta

Edellä esitettyyn kaupungin rahoituspohjan haasteeseen kaupunki vastaa valtuustokaudelle 2013–2016 asetettuja strategiaohjelman taloustavoitteita toteuttaen. Keskeisin keino näiden tavoitteiden toteuttamisessa on menojen kasvun hidastaminen pitämällä emokaupungin käyttömenojen kasvu kustannustason nousun sekä asukasmäärän kasvun mukaisena vähennettynä vuotuisella 1 % tuottavuuden parannuksella.

Arvio kustannustason muutoksesta (peruspalvelujen hintaindeksi) vuosina 2014–2017 on pienentynyt. Tuoreimman ennusteen mukaan peruspalvelujen hintaindeksin muutoksen arvioidaan olevan kuluvana vuonna vain 0,9 % ja vuonna 2015 1,1 %. Helsingin väkiluvun ennustetaan kasvavan 1,5 prosenttia sekä vuoden 2014 että 2015 aikana ja olevan vuoden 2016 alussa 631 000 henkeä.

Vuoden 2015 talousarvio on laadittu siten, että toimintamenot ilman liikelaitoksia tarkasteltuna kasvavat vuonna 2015 vuoden 2014 talousarvioon verrattuna 0,4 %. Strategiataavoitteen (ilman nettobudjetoituja yksiköitä) mukaan laskettuna toimintamenojen kasvu on 1,6 %. Tarkasteltaes-

sa vuoden 2015 talousarviota vuoden 2013 tilinpäätökseen nähden kaupungin yhteenlasketut vertailukelpoiset toimintamenot kasvavat organisaatiomuutokset huomioiden 3,0 %.

Strategiaohjelman taloustavoitteen mukainen menokasvu vuodelle 2016 on 2,0 % ja vuodelle 2017 se on 1,7 %. Talousarvion vuosia 2016–2017 koskevassa taloussuunnitelmassa on varauduttu vastaavan suuruiseen menokasvuun tekemällä keskitetty varaus kustannustason nousun huomioimiseksi. Määrärahavarausten suuntaamisesta päätetään näiden vuosien raamivalmistelun yhteydessä. Toimintamenokasvun niukka taso vuosina 2015–2017 ei sekään näyttäisi nykyisillä tuloarvioilla riittävän syntyneen rahoituksellisen epätasapainon oikaisemiseen.

1.3.4 Pelastuslaitoksen käyttötalous

Vuoden 2015 vahvistetussa talousarviossa pelastuslaitoksen käyttömenoraami on 52,19 miljoonaa euroa, josta palkka- ja muiden henkilöstökulujen osuus on 36,37 miljoonaa euroa. Talousarvio on 538.000 euroa suurempi kuin vuonna 2014. Tästä kasvusta 200.000 euroa johtuu Helsingin kaupungin lisäämästä budjettivaraumasta palopostien ylläpitämiseksi ja 338.000 euroa kaupunginvaltuuston osoittamasta ylimääräisestä rahoituksesta pelastuslaitokselle. Lisäyksestä huolimatta käyttötalouden tasapainon saavuttaminen vuosina 2015 – 2017 on erittäin haasteellista. Vuoden 2015 taloutta on tasapainotettu luopumalla pelastuskoulun kiinteistöstä ja kiristämällä henkilöstömitoitusta.

1.3.5 Pelastustoimen talous Helsingin pelastustoimen alueella

Sisäministeriön pelastustoimen rakenneuudistusta koskevan kirjeen 27.6.2014 mukaan pelastustoimen säästöjen laskennan lähtökohtana käytetään vuoden 2014 talousarvion mukaisia kuntamaksuosuuksia. Säästöt toteutetaan jäädyttämällä kuntamaksuosuudet vuoden 2014 tasolle vuosina 2015 - 2017. Kunnan palkansaajien ansiotason nousu huomioidaan osana säästöä tilastokeskuksen laskeman kuntasektorin ansiotasoindeksiin mukaisesti. Valtiovarainministeriön ennuste ansiotason kasvusta on 1,1 % vuonna 2015, 1,5 % vuonna 2016 ja 1,8 % vuonna 2017.

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen pelastustoimea koskeva kuntamaksuosuus on laskettu vähentämällä pelastuslaitoksen käyttömenoista, poistoista ja investointimenoista ensihoitopalvelun osuus. Väestösuojien osalta on oletettu, että käyttömenot ovat yhtä suuret kuin niistä saatavat vuokratulot. Ensivaste on huomioitu osana ensihoitopalvelun kuluja. Kuntamaksosuuteen lasketut investoinnit sisältävät öljyntorjuntatoiminnan mutta eivät kiinteistöinvestointeja.

Helsingin kaupunki myöntää pelastuslaitokselle vuosittain erillisen käyttötalousraamin ja investointiraamin. Kuntamaksuosuuksissa ei ole huomioitu poistoihin ja arvonalentumisiin vaadittavaa katetta. Ensihoitopalvelun sopimuksessa sen sijaan käyttömenojen katteeksi sovittu rahoitusosuus kattaa myös ensihoidon poistot.

Helsingin pelastustoimen alueen pelastustoimen kuntamaksuosuus vuonna 2015 on talousarvion perusteella 41 709 000 euroa, kun se vuoden 2014 tulosbudjetissa oli 40 757 822 euroa. Arvioista 2,3 % kasvusta noin 0,4 milj. euroa johtuu investointipiikistä ja investointiavustusten jak-

sottumisesta ja loput edellä mainituista pelastustoimen lisäkulueristä. Pelastustoimen investointien kasvu vuodelle 2015 johtuu siitä, että pelastuslaitoksen investointisuunnitelmassa pelastustoimen, ensihoitopalvelun ja öljyntorjunnan investoinnit on ajoitettu eri ajankohtiin ja vuonna 2015 painopiste on pelastustoimen hankinnoissa. Helsingin pelastuslaitoksen pelastustoimen kuntamaksuosuuden kasvun arvioidaan olevan noin 1,3 prosenttiyksikköä heikompi kuin sisäministeriö on esittänyt. Pelastustoimen kustannusten Helsingin asukaslukuun suhteutettua arvioidaan kasvavan vuonna 2015 noin 0,74 %.

Helsingin pelastuslaitos on aloittanut toimintansa tehostamisen ja tuottavuuden kasvattamisen vuosina 2013 - 2014 laitoksen omin toimenpitein. Kaupunginvaltuuston tekemät lisäykset pelastuslaitoksen vuoden 2015 talousarvioon sekä seuraavina vuosina valmistuvat pelastusasemien peruskorjaushankkeet tulevat aiheuttamaan pelastustoiminnan käyttömenoihin merkittävää kasvua vuoden 2014 tasoon verrattuna,

Taloudellisilla resursseilla voi olla merkitystä palvelutason määrittämiseen, mutta tärkeimpänä palvelutasoa määrittävänä tekijänä ovat kuitenkin alueella esiintyvät uhat ja niistä aiheutuvat riskit.

1.4 Katsaus palvelutasopäätöskauten 2009–2012

Sisäasiainministeriön pelastusosasto on asettanut valtakunnalliseksi tavoitteeksi, että 10 % pelastustoimen alueen väestöstä tulee vuosittain turvallisuusopetuksen ja –viestinnän kohteeksi. Palvelutasopäätöskauden 2009–2012 aikana Helsingin pelastuslaitoksen turvallisuuskoulutuskriteerien mukaisten koulutusten määrä oli keskimäärin 5,1 %.

Palotarkastuksen resurssit on kohdennettu nykyisen valvontasuunnitelman mukaisesti riskiperusteisesti.

Pelastustoimen valmiudessa pidettävien yksiköiden ja niiden tavoitemiehityksen tavoitetasoa ei saavutettu. Operatiivista tavoitevuorovahvuutta 3+10+87, josta ensihoito ja kiireellinen sairaankuljetus ovat laskennallisesti 1+26, ei myöskään saavutettu.

Vuonna 2008 riskialueen I kiireellisistä tehtävistä saavutettiin enintään 6 minuutissa 54 %. Vuonna 2009 tilastointi muuttui (yksikön resurssiluokka ”kiireellinen” otettiin käyttöön) ja saavutettavuusprosentti oli 60 %. Vuonna 2012 saavutettavuusprosentti oli 58 % (tilanne 3.1.2012).

Helsingin väestönsuojelun toimintaorganisaation rakenne ja toiminta uudistettiin suunnitellulla tavalla.

Helsingin johtokeskuksen perustamissuunnitelma pelastuslaitoksen keskuspelastusaseman alaiseen entiseen Helsingin hätäkeskustilaan laadittiin yhteistyössä hallintokeskuksen kanssa.

Kauppakartanokadun yhteisväestönsuojan rakentaminen siirtyi kaupungin rahoitustilanteen vuoksi seuraavan palvelutasopäätöskauden jälkeiseen aikaan.

Kalliosuojien perusparantamista ei saatu tehostettua siten, että vuodessa kyettäisiin peruskorjaamaan keskimäärin kaksi kalliosuojaa. Palvelutasopäätöskaudella peruskorjattiin Katri Valan ja Torkkelinmäen väestönsuojat, jatkossa saataneen peruskorjattua keskimäärin yksi kalliosuoja vuodessa.

Kaluston määrä ja taso on saatu pysymään hyvällä tasolla. Palvelutasokaudella öljyntorjunta-valmiutta on parannettu kahdella F-luokan (18 m) öljyntorjunta-aluksella, öljyvahinkojen torjunta-autolla ja neljällä kilometrillä avomeripuomia. Lisäksi ambulanssit, nostolava-auto ja moottoriruiskuja on uusittu.

Pelastusasemien uudisrakentaminen ei ole jatkunut Jätkäsaaren pelastusaseman rakentamisen jälkeen, vaan Lassilan pelastusaseman rakentaminen on jatkoselvityksen alla. Pelastusasemien peruskorjauksia on kuitenkin tehty suunnitelmien mukaisesti siten, että Käpylän pelastusaseman peruskorjaus on tehty ja Erottajan peruskorjaus on valmistunut vuoden 2013 alussa.

2. Riskianalyysi

2.1 Riskianalyysi ja uhkien arviointi

2.1.1 Nykytila

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksella on vuoden 2012 aikana laadittu riskianalyysi, jossa on kartoitettu laajasti pelastuslaitoksen toimintaympäristön ominaispiirteitä ja alueella vallitsevia uhkia sekä arvioitu niiden todennäköisiä kehityssuuntia tulevaisuudessa. Riskianalyysissa on käsitelty väestön, rakennetun ympäristön sekä liikenteen todennäköistä kehittymistä sekä tarkasteltu erillisinä kokonaisuuksina erityistä tarkastelua vaativia yksittäisiä kohteita, onnettomuustyyppisiä ja tapahtumia. Tämän lisäksi on tarkasteltu tilastojen valossa tapahtuneita onnettomuuksia, niiden seurauksia sekä tarkasteltu Helsingin eri osien saavutettavuutta sekä laskennallisesti että toteutuneiden toimintavalmiusaikojen perusteella.

Helsingin pelastustoimen alueen riskiluokkajako on laadittu sisäasiainministeriön ”Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen” (21/2012) riskiluokkajakoa noudattaen. Menettelyssä pelastustoimen alue on jaettu 1 km×1 km ruutuihin, jotka on edelleen jaettu neljään riskiluokkaan. Ruudun riskiluokka määräytyy sen asukasluvun ja kerrosalan sekä paikallisesti tehdyn tapahtuneiden onnettomuuksien analyysin sekä erityistä tarkastelua vaativien kohteiden sijoittumisen perusteella. Helsingissä riskiruutuja on yhteensä 722 kpl, joista noin puolet on maa-alueella. Riskianalyysissa on käyty läpi ruuduittain tapahtuneiden onnettomuuksien lukumäärät, seuraukset sekä ruutuihin sijoittuvat erityistä tarkastelua vaativat kohteet. Erityisen tarkasti on käyty läpi ne ruudut, joissa tapahtuneiden riskiluokan määrittävien onnettomuuksien lukumäärä on viimeisen 5 vuoden aikana ollut vähintään 2 kpl vuodessa ja ne ruudut, jotka viimeisen 3 vuoden aikana on saavutettu pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa määritellyssä tavoiteajassa alle 50 % kiireellisistä tehtävistä.

2.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että riskianalyysin tulokset huomioidaan koordinoitusti pelastuslaitoksen toiminnan suunnittelussa ja palvelujen kohdentamisessa, ja että riskianalyysin tuloksia hyödynnetään eri toimintojen ja osa-alueiden kehittämistyössä järjestelmällisesti. Riskianalyysin tulisi olla jatkuvasti päivittyvä dokumentti.

Pelastuslain 43 §:n (379/2011) mukaisesti pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille. Kyseinen seurantatyö tehdään osana riskianalyysia.

Riskianalyysia tulee syventää ja kehittää edelleen ja riskien sekä toimintaympäristön muutoksia tulee seurata säännöllisesti. Pelastuslaitoksen riskianalyysimenetelmiä tulee kehittää siten, että

ne ovat käytettävissä tehokkaasti toimintojen kohdentamisen apuvälineenä. Riskianalyysin tulosten perusteella tehdään tarvittaessa esityksiä myös muille viranomaisille ja tahoille.

2.1.3 Toteutussuunnitelma

Riskianalyysiprosessia kehitetään pelastuslaitoksen strategian viitoittamaan suuntaan.

Osallistutaan valtakunnalliseen riskianalyysiin liittyvään kehitys- ja yhteistyöhön sekä aihepiiriin liittyvien tutkimushankkeiden valmisteluun sekä toteuttamiseen.

2.2 Poikkeusolojen riskianalyysi

2.2.1 Nykytila

Pelastustoimen riskianalyysiin sisältyvän poikkeusolojen riskianalyysin laatiminen on pelastuslain 28 §:n (379/2011) edellyttämää toimintaa. Poikkeusolojen riskianalyysissä on arvioitu mahdollisia uhkatekijöitä ja niiden vaikutuksia Helsinkiin. Vuonna 2007 uudistettu poikkeusolojen riskianalyysi koostuu uhkatarkastelusta, riskikohdekartoituksesta sekä vauriomallinnuksesta. Riskianalyysin uhkatarkastelu laadittiin yhteistoiminnassa sotilasviranomaisten kanssa, hyödyntäen yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian uhkamalleja. Uudistustyön yhteydessä sisältöä kehitettiin aikaisempaa analyttisemmäksi. Poikkeusolojen riskianalyysi on ollut pohjana Helsingin kaupungin suojelusuunnitelman uudistamisessa erityisesti johtamisen ja toimintaorganisaation mitoittamisessa.

2.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Vuonna 2007 uudistettua poikkeusolojen riskianalyysia ylläpidetään ja tarvittaessa päivitetään vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia.

Poikkeusolojen haittavaikutusanalyysiin johtavien menetelmien kehittämistä seurataan ja osallistutaan tarvittaessa aihepiiriin liittyvään tutkimustyöhön ja hankkeisiin.

Poikkeusolojen riskianalyysin lisäksi laaditaan häiriötilanneriskianalyysi, jota voidaan hyödyntää laajemmin pelastuslaitoksen valmiussuunnittelussa ja soveltuvin osin normaaliolojen riskianalyysityössä.

2.2.3 Toteutussuunnitelma

Poikkeusolojen riskianalyysi päivitetään.

Häiriötilanneriskianalyysin sisältö sekä rakenne määritetään ja häiriötilanneriskianalyysityö

käynnistetään.

3. Onnettomuuksien ehkäisy

3.1 Yleistä

3.1.1 Nykytila

Ydintoiminnallisesti onnettomuuksien ehkäisy on jaettu valvontatoimintaan sekä turvallisuusviestintään. Onnettomuuksien ehkäisyyn suuntautuvia tehtäviä hoidetaan koko pelastuslaitoksen henkilöstön voimin.

3.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on vahventaa onnettomuuksien ehkäisyn arvopohjaa, monipuolistaa onnettomuuksien ehkäisykeinoja sekä käyttöönottaa pelastuslaitoksen henkilöresursseja onnettomuuksien ehkäisytehtäviin nykyistä laajemmin. Pelastustoimintaan liittyvää heikennysvaikutusta tällä ei ole.

Tavoitteena on vastata riskianalysissa tunnistettuihin tarpeisiin vahvennetuilla resursseilla ja monipuolisemmilla onnettomuuksien ehkäisymenetelmillä. Tavoitteen toteutumista seurataan eri osa-alueille suuntautuvien turvallisuuspistemäärien avulla. Turvallisuuspistemäärään vaikuttaa suoritemäärän lisäksi suoritteisiin käytetty aika. Lisäksi kehitetään uusia mittareita onnettomuuksien ehkäisytönnä tuottavuuden seurantaan.

3.1.3 Toteutussuunnitelma

Kehitetään tapoja kohdentaa lisää työaika onnettomuuksien ehkäisytönnä ilman, että palvelutasopäätöksessä määritelty pelastustoiminnan operatiivinen valmius vaarantuu.

Kehitetään onnettomuuksien ehkäisytönnä menettelyjä alueellisen riskianalysityönnä havaintojen pohjalta.

Kehitetään uusia mittareita onnettomuuksien ehkäisytönnä tuottavuuden seurantaan ja tutkitaan onnettomuuksien ehkäisytönnä vaikuttavuutta.

3.2 Yleinen valvontatyö

Pelastuslaitoksen valvontatehtävästä säädetään pelastuslain (379/2011) 12 luvussa. Pelastuslaitos suorittaa alueellaan palotarkastuksia sekä muita valvontatoimenpiteitä. Olennainen osa valvontatyötä on myös annettujen korjausmääräysten noudattamisen valvonta jälkipalotarkastuksilla. Pelastuslaitoksen on laadittava vuosittain tarkistettava valvontasuunnitelma valvontatehtävän toteuttamisesta.

3.2.1 Nykytila

Pelastuslaitoksen suorittama valvontatyö perustui vuonna 2012 ensimmäistä kertaa valvontasuunnitelmaan.

Määräaikaissa palotarkastuksissa pelastuslaitos on käyttänyt työmenetelmänä auditoivaa palotarkastusmallia, joka tekee valvontapahtumasta perinteistä tarkastusta viestinnällisemmän sekä laadullisesti syvällisemmän. Auditoivan palotarkastusmallin tavoitteena on vaikuttaa valvottavan organisaation turvallisuuskulttuurin kehittymiseen positiivisesti. Osa valvontatyöstä tehdään asiakirjavalvonnan mukaisilla työmenetelmillä.

Valvontatoimintaa on mitattu edellisten vuosien aikana eri valvontatoimenpiteiden määrällä. Määräaikaisten palotarkastusten ja muiden valvontatoimenpiteiden lukumäärille on asetettu tavoitearvot ja ennusteet perustuen käytettävissä oleviin henkilötyövuosiin. Valvontatyön laatua ja tuloksellisuutta ei ole mitattu.

3.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Valvontatoiminnan tulee olla tulevaisuudessa riskiperusteisesti kohdennettua, määrällisesti riittävän laajaa sekä toiminnallisesti laadukasta. Valvontasuunnitelman vuosittaisen tarkastamisen yhteydessä suunnitellaan aina seuraavan vuoden valvonnan painopistealueet.

Pelastuslaitoksen tulee kyetä osoittamaan tulevaisuudessa toimintansa laatu ja tuottavuus myös valvontatyön osalta. Valvontatyön toiminnallista laatua edistetään toimintamallien ja osaamisen jatkuvan arvioinnin ja parantamisen kautta.

3.2.3 Toteutussuunnitelma

Valvontasuunnitelma tehdään osana onnettomuuksien ehkäisyn toimintasuunnitelmaa, joka päivitetään vuosittain. Valvontatehtävien määrä kirjataan PRONTO-järjestelmään valtakunnallisen ohjeistuksen mukaisesti.

Valvontatoimenpiteiden sekä turvallisuuskoulutusten määrää sekä tavoitteiden toteumaa seurataan. Valvontatoimenpiteiden laadun ja tuottavuuden mittausta kehitetään.

3.3 Kemikaalivalvonta

Pelastuslaitoksen vastuu kemikaalivalvonnasta säädetään kemikaalilainsäädännössä. Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005) sekä asetus vaarallisten kemikaalien käsittelystä ja varastoinnista määräävät periaatteet vaarallisten kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin sekä niihin liittyvän valvonnan.

3.3.1 Nykytila

Pelastusviranomainen on valvontaviranomainen vaarallisten kemikaalien vähäisen teollisen käsittelyn ja varastoinnin, nestekaasun vähäisen teknisen käytön ja varastoinnin, öljylämmityslaitteistojen asennuksen, maanalaisten öljysäiliöiden tarkastuksen sekä räjähteiden varastoinnin osalta. Pelastusviranomaisen erityinen kemikaalivalvonta liittyy pääsääntöisesti toiminnan aloittamiseen, muuttumiseen tai lopettamiseen ilmoitusmenettelyn kautta. Ilmoitusvelvolliset kohteet tarkastetaan valvontasuunnitelman mukaisissa määräaikaissa palotarkastuksissa muun lainsäädännön noudattamisen ohessa.

Pelastuslaitos on edellisen lakimuutoksen jälkeen (2005) pyrkinyt kemikaalivalvonnalla luomaan ajantasaista tilannekuvaa vaarallisten kemikaalien vähäisestä teollisesta käsittelystä alueellaan. Pelastuslaitoksen toimialueella on todennäköisesti kohteita, joissa ei tiedosteta varastoinnin ylittävän ilmoitusrajaa. Tällaisten kohteiden osalta toimintaan puututaan aina havaitessa.

Vuoden loppuun ajoittuva iletulitteiden myynti-, varastointi- ja käyttösesonkiin liittyvät toimenpiteet on organisoitu osana kemikaalivalvontaa. Vuonna 2011 ilmoituksia pyroteknisten välineiden varastoinnista kaupan yhteydessä vastaanotettiin 63 kpl, joiden johdosta tehtiin vastaava määrä varastointipäätöksiä. Määrän odotetaan jatkossa pysyvän samansuuruisena tai hieman laskevan.

Pelastuslaitos suorittaa yhteistarkastuksia TUKESin kanssa kohteisiin, joissa suoritetaan vaarallisten kemikaalien laajamittaista käsittelyä sekä antaa lausuntoja TUKES:lle liittyen laajamittaisen toiminnan lupahakemuksiin, sisäisiin pelastussuunnitelmiin sekä turvallisuusselvityksiin.

Kemikaalivalvontaan on nimetty vastuuhenkilö, jonka tehtävänä on koordinoida kemikaalipäätösten valmistelua ja kemikaalitarkastusten suorittamista sekä ohjata ja tukea palotarkastajia kemikaaleihin liittyvissä kysymyksissä.

3.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Vähäisen teollisen käsittelyn ja varastoinnin ilmoitukset vastaanotetaan, niistä tehdään päätökset ja päätökseen liittyvä kemikaalitarkastus suoritetaan. Jo tiedossa olevat kohteet tarkastetaan valvontasuunnitelman mukaisesti.

Vuoden loppuun ajoittuva iletulitteiden myynti-, varastointi- ja käyttösesonkiin liittyvät toimenpiteet organisoidaan osana kemikaalivalvontaa. Konttivarastointiin kohdistunut räjähdeasetuksen muutos (544/2012) kasvatti konttien suojaetäisyyksiä ja saattaa omalta osaltaan vähentää ilmoituskohteiden määrää jatkossa. Iletulitteisiin liittyvät käytännöt pyritään jatkossakin yhtenäistämään Uudenmaan pelastuslaitosten kesken mahdollisimman kattavasti. Ilmoitusmenettelyn lisäksi pelastuslaitos on asettanut erinäisiä ampumakieltoalueita, joilla iletulitteiden käyttö ei ole sallittua. Vuodenvaihteeseen ajoittuvan myynnin valvonnan yhteydessä kiinnitetään huomiota sekä varastoinnin ja myynnin järjestelyihin että iletulitteiden luovuttamiseen. Jatkossa

tulee selvittää myös poliisin mahdollisuudet osallistua myynnin ja varastoinnin valvontaan yhdessä pelastusviranomaisen kanssa.

Myymälähuoneistossa säilytettävien palavien nesteiden osalta lainsäädännön sallimat maksimimäärät ylitetään paikoin Helsingissä. Valvonnan osalta ei ole tehty päätöstä niistä edellytyksistä joilla toiminnanharjoittajalle sallittaisiin suuremmat säilytysmäärät. Palavien nesteiden varastointiin tulee luoda nykyistä selvemmät ja alueellisesti yhtenäiset ehdot, mikäli säilytysmääriä halutaan nostaa.

Pohjavesialuilla sijaitsevien maanalaisten öljysäiliöiden tarkastustoimintaa tulee kehittää.

Uuden lainsäädännön tuomat kehittämistarpeet huomioidaan toiminnassa ja henkilöstön osaamisen kehittämisessä.

3.3.3 Toteutussuunnitelma

Palavien nesteiden varastointiin luodaan nykyistä selvemmät ja alueellisesti yhtenäiset ehdot.

Suunnitellaan toimenpiteet pohjavesialueilla sijaitsevien öljysäiliöiden tarkastustoiminnan kehittämiseksi.

Tehdään yhteistyötä TUKESin kanssa kohteissa, joissa suoritetaan vaarallisten kemikaalien laajamittaista käsittelyä.

3.4 Yleisötilaisuuksiin liittyvä valvonta ja tapahtumaturvallisuus

3.4.1 Nykytila

Helsingissä järjestetään erilaisia yleisötilaisuuksia ja tapahtumia ympäri vuoden. Pelastussuunnitelma on pelastusasetuksen mukaisesti laadittava yleisötapahtumista, joissa arvioidaan olevan läsnä samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä, käytetään avotulta, ilotulitteita tai muita pyroteknisiä tuotteita taikka erikoistehosteina palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleja, tapahtumapaikan poistumisjärjestelyt poikkeavat tavanomaisesta tai tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille. Pelastussuunnitelma tulee toimittaa pelastuslain (16 §, 379/2011) mukaan pelastusviranomaiselle viimeistään 14 vuorokautta ennen tapahtumaa. Pelastusviranomainen voi hyväksyä, että suunnitelma toimitetaan tätä myöhemmin.

Pelastussuunnitelman laatimisvelvoitteen alaisia tapahtumia järjestetään Helsingissä päivittäin. Suuremmissa tapahtumissa yleisön määrä voi nousta kymmeniin tuhansiin. Merkittävimpiä suurten yleisötilaisuuksien pysyviä tai tilapäisiä tapahtumapaikkoja on Helsingissä 30.

Pelastuslaitoksella on yleisötapahotumien valvontaan nimetty ryhmä.

3.4.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että kaikista pelastussuunnitteluvetoiteisista yleisötapahotumista tulee tieto pelastuslaitokselle riittävän ajoissa ja että pelastusviranomaisen asiakirjavalvonta tulee toteutettua riittäväällä tasolla. Vuoden 2012 kokemusten perusteella suurimmasta osasta pelastussuunnitteluvetoiteisia yleisötapahotumia saadaan tieto viranomaisyhteistyön tai kaupungin sisäisen yhteistyön kautta selkeästi alle 14 vuorokautta ennen tapahtumaa, jolloin palotarkastajilla ei ole mahdollisuutta käydä läpi asiakirjaprosessia ennen tapahtuman alkamista. Lisäksi on useita pelastussuunnitteluvetoiteisia yleisötapahotumia, joista tietoa ei tule lainkaan tai tapahtumasta saadaan tieto jälkikäteen. Yleisötilaisuuksien valvontaa käytettäviä resursseja tulee lisätä, jotta lakisääteinen valvontatehtävä voidaan suorittaa nykyistä paremmalla palvelutasolla. Tällä hetkellä osa yleisötilaisuuksista jää kokonaan ilman valvontatoimenpiteitä. Resurssilisäyksen vaikutusta arvioidaan seuraamalla ilman toimenpiteitä jääneiden yleisötilaisuuksien määrää.

3.4.3 Toteutussuunnitelma

Yleisötapahotumien valvontaa kohdennetaan riskiperusteisesti.

Yleisötapahotumien valvontaan kohdennetaan lisää tähän tehtävään perehtynyttä henkilöstöä.

Yleisötapahotumiin liittyvät pyrotekniikkailmoitukset sekä nestekaasun käytön valvonta hoidetaan osana yleisötilaisuuksien valvontaa.

3.5 Nuohous

3.5.1 Nykytila

Pelastuslain (59 §, 379/2011) mukaan alueen pelastustoimi päättää nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan. Helsingissä nuohouksista vastaavat kolme yksityistä yritystä, jotka ovat tehneet nuohoussopimuksen Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen kanssa. Nykyinen nuohoussopimuskausi on voimassa vuoden 2015 loppuun asti. Sopimuskauden päättyessä pelastuslaitoksella on optio kahden vuoden jatkosopimukseen. Kaupunki on jaettu kolmeen nuohousalueeseen:

- Itäinen alue: Vuosittain nuohottavien kiinteistöjen määrä: 7400
- Keskinen alue: Vuosittain nuohottavien kiinteistöjen määrä: 6000
- Läntinen alue: Vuosittain nuohottavien kiinteistöjen määrä: 5800

Nuohousyrietykset suorittavat nuohousalueillaan pelastuslainsäädännön edellyttämät tulisijojen sekä savuhormien nuohous- ja puhdistustyöt. Nuohoojamestarit antavat tarvittaessa nuohoukseen sekä tulisijoihin ja savuhormeihin liittyviä asiantuntijalausuntoja.

3.5.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastuslaitos on jatkuvassa yhteydessä piirinuohoojiin ja reagoi heidän antamiinsa pelastuslain 61 §:n (379/2011) mukaisiin ilmoituksiin tulisijojen ja hormien ja kattoturvalaitteiden vioista ja puutteista. Pelastusviranomaisen tekee tarvittavat viranomaispäätökset ilmoitusten perusteella. Palautejärjestelmä ja säännöllinen yhteydenpito piirinuohoojien kanssa ovat keskeinen osa laadunvalvontaa. Pelastuslaitos reagoi palautteisiin olemalla yhteydessä ensisijaisesti kyseisen alueen piirinuohoojaan, sekä suorittamalla tarvittaessa paikanpäällä tarkastuksen.

3.5.3 Toteutussuunnitelma

Nuohouspalvelujen toteutumista ja laatua valvotaan nuohoojien määrävälein toimittamien raporttien ja asiakaspalautteen perusteella.

3.6 Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaus ja neuvonta

3.6.1 Nykytila

Rakenteellinen paloturvallisuuden ohjaus ja neuvonta kohdentuu uudis- ja korjausrakentamiseen. Pelastuslaitos konsultoi asiantuntijaroolissa sekä rakennusvalvontaviranomaisia että kaupunkisuunnitteluvirastoa. Asiakastapahtumia on vuosittain noin 1 200 kpl ja määrä on kasvava etenkin erityisprojektien osalta.

Haasteellisten suurien projektien edellyttämä työpanos on kaventanut perusrakentamiseen annettavan neuvonnan ja ohjauksen mahdollisuuksia. Resurssipulan vuoksi rakenteellisen paloturvallisuuden ohjausta ja neuvontaa antavien palotarkastajien tavoitettavuus ei ole asiakkaan kannalta riittävällä tasolla.

Pelastuslaitoksella on pysyvä edustus rakennusvalvontaviraston teknisessä neuvottelukunnassa.

3.6.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on vaikuttaa rakennusten paloturvallisuuteen jo suunnittelu- ja kaavoitusvaiheessa.

Suuriin erillisprojekteihin tulisi nimetä päätoimiset henkilöt. Tulevaisuudessa on tiedossa useita maanalaista rakentamista sekä korkeaan rakentamiseen liittyviä suuria hankkeita, joihin ei ole olemassa selkeitä rakennusmääräyksiä ja joihin perehtyminen vaatii merkittävää panosta myös pelastuslaitokselta. Suurimpia hankkeita lähiajanjaksolla ovat mm. Pisara-rata, Keski-

Pasilan korkean rakentamisen alue, Meilahden sairaalan huoltokatu sekä Kalasataman keskus. Lisäksi on käynnissä myös useita tunnelihankkeita, kuten Sörnäistentien tunneli, Jokeri2-tunneli, Linnanrakentajantien tunneli, Länsiväylän kattaminen sekä Itäväylän kattamisen suunnittelu.

Rakenteellisen paloturvallisuuden erityisosaamista tulee vahventaa ja laajentaa. Tavoitteena on, että pelastusviranomaisen ammattitaito olisi samalla tasolla kuin rakennusliikkeiden käyttämällä paloalan konsulteilla. Ammattitaitoisen henkilöstön saatavuutta ja pysyvyyttä pelastuslaitoksella tulee tukea.

Lisääntyneen rakenteellisen paloturvallisuuden ohjauksen ja neuvonnan kysynnän sekä rakentamiseen liittyvien erillisprojektien aiheuttama resurssitarve tulee huomioida ohjaukseen ja neuvontaan kohdistettujen resurssien suunnittelussa.

3.6.3 Toteutussuunnitelma

Säilytetään toimiva yhteistyö sekä rakennusvalvontaviranomaisten että kaupunkisuunnitteluviraston kanssa.

3.7 Turvallisuusviestintä

3.7.1 Nykytila

Paloturvallisuusopetukseen, alkusammutuskoulutukseen ja poistumisharjoituksiin keskittynyt turvallisuuskoulutus kohdistetaan riskiperusteisesti. Kohteeksi valikoidaan erityisesti sellaisten toimijoiden henkilökuntaa, joiden vastuulla on lapsia, ikääntyneitä tai muuten heikentyneen toimintakyvyn omaavia henkilöitä, ja joiden toimintavastuu on sitä kautta korostunut. Pääpaino on kunnallisen toiminnan tukemisessa.

Turvallisuusviestintä kohdistetaan sekä alueen asukkaisiin että riskiperusteisesti valikoituihin kohderyhmiin. Työvälineinä toimivat mm. sosiaalinen media, tiedotusvälineet sekä erilainen tapahtumatoiminta. Toimintaan keskittyy päätoimisesti 8 turvallisuuskouluttajaa. Lisäksi siihen osallistuvat mm. sopimuspalokunnat sekä palotarkastajat ja pelastajaoppilaat osana virkatutkin-to-opetusta.

Turvallisuusviestintää kohdennetaan suunnitelmallisesti myös Helsingin kaupungin pelastuspalveluneuvottelukunnan perustajavirastoille. Toimintaa pyritään toteuttamaan pitkäkestoisena virastojen välisenä kumppanuustoimintana. Vuosina 2014–2015 toiminnan pääkumppanina on Opetusvirasto.

Turvallisuusviestinnän yhteistyötä tehdään lähialueiden pelastuslaitosten kanssa. Helsinki osallistuu kansalliseen yhteistyöhön mm. Turvallisuusviestinnän verkoston, sekä Turvallisuusvies-

tintätyöryhmän edustajien avulla. Paikallinen yhteistyö toimii sopimuspalokuntien, piirinuohoojien, SPEKin, HELPE:n sekä kaupungin eri toimijoiden kanssa.

Turvallisuuskoulutuksen määrää seurataan PRONTO:n avulla, laadullinen seuranta toteutetaan tyytyväisyyskyselyjen avulla.

3.7.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastustoimen turvallisuusviestinnän tavoitteena on, että ihmiset tunnistavat erilaiset vaaran aiheuttajat, osaavat ehkäistä onnettomuuksia ja toimia oikein onnettomuustilanteissa.

Tavoitteena on tunnistaa riskianalyysissä tunnistettujen tekijöiden ja ryhmien sisällä oleva tarkempi alajako ja kohdentaa asiakaslähtöistä turvallisuusviestintää kaikkein korkeariskisimpiin toimintoihin. Asumisen turvallisuus tulee saattaa tehokkaammin turvallisuusviestinnän piiriin.

Helsingin pelastuslaitoksen tavoitteena on, että turvallisuusviestintää suuntaavat päätökset, ohjelmat ja strategiset asiakirjat viedään myös käytäntöön, läpi pelastuslaitoksen organisaation. Kansallisissa ohjelmissa (mm. STO III, SM TTS 2012–2016) nimetyt riskiryhmät ja tavoitteet edellyttävät Helsingin väestörikkaalla alueella suurempia resursseja ja monipuolisempia toimintatapoja kuin laitos tällä hetkellä käyttää.

Turvallisuusviestinnän tuottavuuden ja laadun mittaamiseen tulee kehittää uusia mittareita.

Turvallisuusviestintä tulee saada paremmin koordinoituksi toiminnaksi etenkin sähköisten viestimien osalta. Turvallisuusviestinnän tarkoituksenmukaiset osiot tulisi yhdistää pelastuslaitoksen yleiseen tiedotus- ja viestintätoimintaan.

3.7.3 Toteutussuunnitelma

Viestintäkynnyksestä lasketaan ja lisätään vuorovaikutteisuutta ja osallistavaa kansalaisyhteistyötä, työkaluina mm. media- ja verkkoviestintä, viranomaisyhteistyö, kolmannen sektorin yhteistyö ja jalkautuminen.

Turvallisuusviestinnän tuottavuuden ja laadun mittaamiseen kehitetään uusia mittareita.

3.8 Omatoiminen varautuminen

3.8.1 Nykytila

Pelastussuunnitelmavelvollisia ohjataan vastuunkantoon omatoimisen varautumisen toimien valvonnalla sekä turvallisuusviestinnällä. Asuintalojen omatoimisen varautumisen valvonta on käynnistynyt asuinkerrostaloissa. Yksityisten henkilöiden ja muiden tahojen ohjaus toteutetaan

turvallisuusviestintää käyttäen. Omatoimista varautumista ohjaavaa ja tukevaa palvelua annetaan lisäksi päivystävän palotarkastajan, sekä laitoksen verkkosivujen materiaalin kautta.

Pelastuslaitos järjestää yhdessä Helsingin Pelastusliitto ry:n kanssa omatoimiseen varautumiseen liittyvää koulutusta. Helsingin väestönsuojelun aluejaon mukaista poikkeusolojen omatoimisen varautumisen johtamista ja siihen kuuluvien henkilöiden koulutusta kuvataan kappaleissa 4. Väestönsuojeluun varautuminen sekä 8.2.2 Pelastuskoulu.

3.8.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että alueella toimivilla yrityksillä ja yksityishenkilöillä on saatavilla riittävästi omatoimiseen varautumiseen liittyvää tietoa ja materiaalia, voidakseen omalta osaltaan varautua henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteessa sekä ryhtymään tarvittaessa omatoimisiin toimenpiteisiin onnettomuustilanteessa.

Varautumisvelvollisten toteuttamien toimien sekä pelastuslaitoksen neuvonnan, ohjauksen ja koulutuksen toteutuman seuranta tulee kehittää.

3.8.3 Toteutussuunnitelma

Vakiinnutetaan kerrostalojen omavalvontatoiminta.

Resurssien puitteissa laajennetaan asumisen omatoimisen varautumisen valvontaa kerrostaloista pientaloihin.

Kehitetään uusia toimintamalleja omatoimisen varautumisen koulutukseen, ohjaukseen ja turvallisuusviestintään. Sähköisen median käyttöä omatoimisen varautumisen ohjaamisessa tehostetaan.

Kehitetään menettelyt omatoimisen varautumisen tuottavuuden ja laadun mittaamiseen.

3.9 Palon- ja onnettomuudentutkinta

Pelastuslain 41 §:n (379/2011) mukaan pelastuslaitoksen on suoritettava palontutkinta. Palontutkinnan tavoitteena on vastaavien onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen.

3.9.1 Nykytila

Helsingin pelastuslaitoksella palon- ja onnettomuudentutkintaa tehdään palon- ja onnettomuudentutkintaryhmän toimesta virka-aikana. Palon- ja onnettomuudentutkinnasta on olemassa ohje, jossa kuvataan mm. toimet tutkinnan käynnistämiseksi.

3.9.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että kaikki pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO:n onnettomuusselosteet on täytetty oikein ja ajallaan ja niissä on arvioitu onnettomuuden syy. Saatuja tutkintatietoja hyödynnetään pelastustoimessa, alueellisessa ja valtakunnallisessa tiedottamisessa sekä ohjeistuksen ja opetuksen kehittämisessä. Onnettomuustutkintaa on kehitettävä edelleen vastaamaan pelastustoimen alueen tarpeita.

Tavoitteena on tutkia kaikki tutkintakynnyksen ylittävät palot ja onnettomuudet ja tuottaa entistä tehokkaammin tapahtuneista onnettomuuksista tuotettua tietoa hyödynnettäväksi onnettomuuksien ehkäisytyössä, kuten pelastuslain 43 § (379/2011) velvoittaa.

3.9.3 Toteutussuunnitelma

Onnettomuuden- ja palontutkintaan koulutettua ja perehtynyttä tutkintaryhmää ylläpidetään ja sen toimintaa kehitetään. Muuta henkilöstöä koulutetaan ottamaan huomioon tutkinnalliset seikat toiminnassaan.

Osallistutaan valtakunnallisen palontutkintaohjeistuksen mukaisten tutkintojen suorittamiseen. Lisäksi voidaan tutkia muut alan kannalta tärkeät tulipalot ja toimialaan kuuluvat onnettomuudet, erityisesti jos niillä on merkitystä turvallisuustason kohottamisen kannalta.

PRONTO –selosteille ja palontutkintaraporteille järjestetään laadunvalvontaa. Palon- ja onnettomuuden tutkinnan raportointia ja tilastollisten havaintojen tekoa kehitetään siten, että tutkinnan tuloksena saadaan entistä enemmän johtopäätöksiä ja toimintaa ohjaavaa informaatiota.

4. Väestönsuojeluun varautuminen

4.1 Väestönsuojelun strateginen suunnittelu

4.1.1 Nykytila

Väestönsuojelun strateginen suunnittelu on pelastuslain 64 §:n (379/2011) sekä valmiuslain 12 §:n (1552/2011) edellyttämää toimintaa. Helsingissä väestönsuojelun strategisia suunnitelmia on kolme:

- Helsingin kaupungin suojelusuunnitelma, joka uudistettuna otettiin käyttöön 1.1.2010. Siinä on esitetty pelastustoimen ja kunnan vastuulla olevat väestönsuojelujärjestelyt Helsingin kaupungissa.
- Rakenteellisen suojelun suunnitelma, joka on päivitetty vuonna 2007. Se käsittelee muun muassa väestön suojaustarvetta ja väestönsuojatilannetta alueittain.
- Poikkeusolojen evakuointisuunnitelma, jonka päivitystyö on käynnissä. Siinä selvitetään keskeiset toimenpiteet evakuointiin varautumisessa ja evakuoinnin toteuttamisessa.

4.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Väestönsuojelun suunnittelun tulee linkittyä normaaliolojen pelastuspalvelusuunnitelmiin ja siten muodostaa yhtenäinen ihmisten, omaisuuden sekä ympäristön suojaamisen ja pelastamisen järjestelmä. Väestönsuojelun kehittämisessä oleellisia alueita ovat yhtenäinen johtamisjärjestelmä, sijoitettavaksi soveltuvat henkilöt, toiminnan edellyttämät varaukset, koulutus, ihmisten suojaaminen sekä CBRN-tiedustelu ja puhdistustoiminta. Pelastamiseen, raivaamiseen, ensiapuun ja huoltoon harjaannutaan osittain jo normaalioloissa. Tästä huolimatta ne vaativat erityishuomion toimintaa kehitettäessä.

4.1.3 Toteutussuunnitelma

Väestönsuojelun strategiset suunnitelmat ylläpidetään sekä tarvittaessa päivitetään vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia. Suunnitelmien valmistelussa huomioidaan se, että niiden on annettava perusteet tarkemmalle toiminnan sekä hankkeiden jatkosuunnittelulle.

4.2 Väestönsuojelun johtamisjärjestelmä

4.2.1 Nykytila

Väestönsuojelun johtamisjärjestelmän ylläpitotyö sisältää johtohenkilöstön varaamisen ja kouluttamisen lisäksi johtamisprosessin kehittämisen, johtamispaikkojen valmiuden ylläpidon ja kehittämisen sekä johtamiseen tarvittavien teknisten tukijärjestelmien ylläpidon ja kehittämisen.

Poikkeusoloissa pelastustoiminnan johtamista varten perustetaan pelastustoimen johtokeskus, suojelupiirien johtokeskusten operaatiokeskukset ja toiminta-alueiden johtoelimet. Lisäksi oma-toimisen varautumisen johtamista varten perustetaan suojelupiirien johtokeskusten piiritoimitot, suojelulohkojen johtokeskukset ja suojelualalohkojen johtamispaikat. Johtokeskuksiin on sijoitettu noin 1800 henkilöä.

4.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Väestönsuojelun johtamisjärjestelmää kehitetään Helsingin kaupungin suojelusuunnitelmassa kuvatulla tavalla. Tavoitteena on, että johtamiseen liittyvät järjestelyt on yhteen sovitettu pelastuslaitoksen suuronnettomuus- ja öljyntorjuntasuunnitelmien johtamisjärjestelmien kanssa.

Johtamisjärjestelmän kehittäminen edellyttää johtokeskusten tietojärjestelmätekni- sen perusparantamisen sekä irtaimiston ja joidenkin suojien osalta myös suojateknisen perusparantamisen. Näiden toteuttamisesta tulee laatia tarvittavat suunnitelmat.

Kaupungin ja pelastustoimen poikkeusolojen johtamistilan sijoittaminen keskuspelastusaseman alapuolisiin suojattuihin tiloihin tulee ratkaista ja toteuttaa käyttäjävaatimusmäärittelyn mukaisesti yhdessä Helsingin kaupunginkanslian kanssa.

Johtamis- ja viestisuunnitelmat sekä johtokeskusohjeistot tulee uusida ja johtokeskushenkilöstölle tulee järjestää riittävä koulutus.

4.2.3 Toteutussuunnitelma

Pelastuslaitos ylläpitää ja kehittää pelastuspalvelun kanssa yhteen sovitettua väestönsuojelun johtamisjärjestelmää. Johtamisjärjestelmän kehittämissuunnitelma laaditaan palvelutasopäätöksen voimassaoloaikana.

Keskuspelastusaseman alaiseen entiseen Helsingin hätäkeskustilaan sijoitettavasta Helsingin johtokeskuksen toteutussuunnitelma ja kustannusarvio tarkistetaan yhteistyössä Helsingin kaupunginkanslian kanssa.

Johtohenkilöstön varaukset tarkistetaan kerran vuodessa.

4.3 Väestönsuojelun toimintaorganisaation varaukset ja materiaallinen varautuminen

4.3.1 Nykytila

Pelastuslain 64 §:n (379/2011) sekä valmiuslain 120 §:n (1552/2011) mukaiset väestönsuojelun muodostelmat ja perustamisvastuut on määritetty. Toimintaorganisaatio kuvataan Helsingin

kaupungin suojeleusuunnitelmassa. Varatun henkilöstön koulutus on esitetty luvussa 4.6 Varautumiskoulutus.

Pelastuslain 92 §:n (379/2011) mukaista henkilöiden varaamista varten on käytettävissä pelastuslaitoksen hallinnoima väestönsuojelun henkilöstösuunnittelun tietojärjestelmä (VSS-HESU). Vastuu varauksista on perustajavirastoilla Helsingin kaupungin suojeleusuunnitelman mukaisesti. Ohjelmiston käyttökoulutus on annettu virastojen yhteyshenkilöille. Henkilövaraukset tehdään tai päivitetään kyseiseen järjestelmään kerran vuodessa suoraan perustajavirastojen toimesta pelastuslaitoksen ohjeistamana ja valvomana.

Kalliosuojien edellyttämät henkilövaraukset ovat vanhentuneet. Toimitila- ja ajoneuvovaraukset päivitetään tarvittaessa. Pääsääntö on, että kaupungin omistamat tilat ja ajoneuvot ovat myös poikkeusoloissa käytettävissä.

Perustajavirastot hankkivat ja ylläpitävät perustamisvastuullaan olevia väestönsuojelun muodostelmia ja omaa suojeleuorganisaatiotaan varten tarvittavan materiaalin. Materiaalitarpeen uudelleenmäärittäminen on käynnissä pelastuslaitoksen koordinoimana.

4.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoite on, että henkilövaraukset tehdään tai päivitetään tietojärjestelmään (VSS-HESU) kerran vuodessa suoraan perustajavirastojen toimesta pelastuslaitoksen ohjeistamana ja valvomana.

VSS-HESU:n auditoinnin yhteydessä ilmeni, että järjestelmä on tietoteknisiltä ratkaisuiltaan tulossa elinkaarensa päähän. Järjestelmän uusimiseen liittyvä selvitystyö tulee käynnistää.

Kalliosuojien toimintavalmiutta kehitettäessä tulee ratkaista eri vaihtoehdot henkilöiden varaamiseksi ja kouluttamiseksi.

Materiaalisen varautumisen osalta tulee tehdä koko väestönsuojeluorganisaation materiaalitarkemäärittely valmiiksi. Mahdollisen erikoismateriaalin hankintasuunnitelmat tulee laatia perustajavirastoissa. Raskas konekaluston käytettävyys poikkeusoloissa tulee selvittää.

Pelastuslaitoksen hallinnoima väestönsuojelumateriaalin varastointi keskitetään huomioiden operatiiviset tarpeet.

4.3.3 Toteutussuunnitelma

Yhdistetään VSS-HESU ja operatiivisen henkilöstösuunnittelujärjestelmä (HESU) samaan järjestelmään.

Kartoitetaan eri vaihtoehdot kalliosuojien organisaation edellyttämien henkilöiden varaamiseksi.

si.

Materiaalitarvemäärittelyä jatketaan yhdessä perustajavirastojen kanssa.

4.4 Väestön varoittaminen

4.4.1 Nykytila

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia pelastuslain 27 §:n ja 64 §:n (379/2011) mukaisesti alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteesta sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Väestön oikea-aikainen suojaaminen edellyttää varoitusjärjestelmiä, joiden suorituskyky vastaa uhkia ja niiden etenemisnopeutta. Oikea-aikainen ja vaikuttava varoittaminen edellyttää useiden varoittamismenetelmien yhtäaikaista hyödyntämistä. Käytössä olevista varoitusjärjestelmistä pelastuslaitoksen vastuulla on kehittää ja ylläpitää kykyä varoittaa väestöä kiinteiden ulkohälyttimien, liikuteltavien ulkohälyttimien sekä kaiutinautojen avulla.

Kiinteiden ulkohälyttimien (38 kpl) teoreettinen kuuluvuusalue kattaa laskennallisesti 63 % Helsingin väestöstä ja 60 % alueen vaarallisten aineiden kohteista. Kolmella liikuteltavalla väestöhälyttimellä voidaan tarpeen mukaan täydentää kuuluvuusaluetta paikallisesti. Kaiutinautojen käyttö väestön varoittamisessa rajoittuu lähinnä väestön tiedottamiseen, sillä kaiutinautot eivät sovellu laajalle alueelle sijoittuneiden suurten ihmismäärien varoittamiseen. Ulkohälytinsäätöjärjestelmän kuuluvuusalueita on dokumentoitu subjektiivisilla kuuluvuustarkasteluilla vuonna 2013.

4.4.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Kiinteän väestöhälytinsäätöjärjestelmän katvealueiden kattamisen sekä laitteiden ikääntyvän tekniikan johdosta järjestelmälle laaditaan kehittämissuunnitelma. Pelastuslaitoksen autokalustoon liitettävien kuulutusratkaisujen tehostamista tutkitaan.

4.4.3 Toteutussuunnitelma

Kiinteän ulkohälytinsäätöjärjestelmän kehittämissuunnitelma laaditaan palvelutasokauden aikana. Päivityshankinnat toteutetaan erillisen suunnitelman mukaan.

4.5 Rakenteellinen suojele

4.5.1 Nykytila

Väestönsuojien rakentaminen ja kunnostaminen ovat pelastuslain 71 §:n, 72 §:n ja 77 §:n (379/2011) sekä yhteiskunnan turvallisuusstrategian edellyttämää toimintaa. Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen hallinnassa tai hoitovastuulla on yli 50 kallioväestönsuojaa. Niiden yhteen-

laskettu pinta-ala on n. 250 000 m² ja ne tarjoavat suojapaikan n. 140 000 hengelle. Vanhimmat on rakennettu 1940-luvulla ja suurin osa on peräisin 1960 - 1970-luvuilta. Suojien teknisiä laitteita huolletaan säännöllisesti, mutta ennakkohuoltojen järjestelmällinen suorittaminen ei ole toteutunut LVIS-laitekannan vanhenemisesta aiheutuvan huoltotarpeen lisääntymisen ja henkilöresurssien riittämättömyyden takia. Järjestelmälliseen peruskorjaamiseen ei ole päästy rahoituksen merkittävän heikennyksen seurauksena.

Vuonna 2005 käynnistettiin väestönsuojien kuntoarvioiden tekeminen systemaattisen peruskorjausohjelman laatimista varten. Tällä hetkellä kuntoarvio on tehty yhteensä 37 väestönsuojasta. Suojien peruskorjausjärjestys suunniteltiin vuoden 2008 aikana.

Väestönsuojarakentamisen neuvonta toteutetaan rakenteellisen paloturvallisuuden neuvonnan yhteydessä. Talosuojien ja kalliosuojien tarkastaminen toteutuu palotarkastusten yhteydessä.

4.5.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on saada vuosittain kaksi kallioväestönsuojan peruskorjausta käyntiin. Väestönsuojien peruskorjausinvestointien taso on tulevina vuosina 2015–2016 noin 0,4 miljoonaa euroa vuodessa. Peruskorjausohjelman toteuttaminen edellyttäisi 5-6 miljoonan euron vuotuista korjausmäärärahaa. Peruskorjaus sykli on liian pitkä ja romuttaa väestönsuojien kunnon ja käytettävyyden.

Kaupungin 10 vuoden investointiohjelmassa ei ole määrärahoja väestönsuojien uudisrakentamiseen. Vakavimpana puutteena on Kauppakartanonkadun väestönsuojan rakentamatta jättäminen

Väestön suojaamisessa suojapaikkatilanteen kehittymisen rinnalla on erityisesti huomioitava väestön suojaamisen järjestelmän kokonaisuuden toimintakuntoisuus, jossa itse suoja on osatekijä. Tämä edellyttää käyttö- ja huoltohenkilöstöä sekä käyttövaroja.

Väestönsuojarakentamisen neuvontaa tulee kehittää nimeämällä tehtävään päätoiminen henkilö.

Talosuojien toiminnallisen kunnon seuranta tulee tehostaa.

4.5.3 Toteutussuunnitelma

Palvelutasopäätöskaudella peruskorjataan Karstulantien kalliosuoja ja saatetaan loppuun Niemmäen kalliosuojan korjaustyöt.

Pelastuslaitos esittää Helsingin kaupungille, että Kauppakartanonkadun väestönsuojan rakentaminen sisällytetään seuraavaan 10 vuoden investointisuunnitelmaan.

Selvitetään talosuojien toiminnallisen kunnon seurannan tehostamismahdollisuudet ja käynnis-

tetään tarvittavat toimenpiteet.

4.6 Varautumiskoulutus

4.6.1 Nykytila

Pelastuslaitos tuottaa Helsingin kaupungin virastojen varautumiskoulutusta. Koulutus suunnitellaan vastaamaan Helsingin kaupungin suojelusuunnitelman edellyttämää valmiutta. Resurssien mahdollisimman tehokkaan käytön varmistamiseksi koulutukseen luodaan vuosittain selkeät painopistealueet ja koulutus kohdennetaan tämän mukaisesti. Koulutussuunnittelussa huomioidaan virastojen resurssit ohjata henkilöstöään koulutuksiin niiden ydintoimintojen siitä kärsimättä.

Pelastuslaitos tukee pelastuspalvelujärjestelmän toimijoiden koulutusta sekä kriittisen infrastruktuurin kanssa toimivien virastojen ja liikelaitosten oman palvelutuotannon turvaamisen edellyttämien henkilöresurssien osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä.

Pelastuslaitos tekee yhteistyötä varautumiskoulutusta antavien järjestöjen kanssa ja tukee näitä oman osaamisensa kehittämisessä.

4.6.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoite on, että jokainen väestönsuojeluorganisaatioon sijoitettu saa koulutuksen ja voi harjoitella tehtävässään vähintään kerran viidessä vuodessa.

4.6.3 Toteutussuunnitelma

Kartoitetaan virastojen ja liikelaitosten varautumiskoulutustarpeet määräajoin ja koordinoidaan koulutukseen ohjautumista.

Koulutetaan Helsingin kaupungin pelastuspalvelusuunnitelman ja suojelusuunnitelman mukainen toimintaorganisaatio sekä toimintaperiaatteet johto- ja avainhenkilöstölle.

5. Pelastustoiminta

5.1 Pelastustoiminnan johtaminen

5.1.1.1 Nykytila

Pelastusyksikköä johtaa tehtävään koulutettu henkilö, yksikönjohtajana pyritään pitämään alipäällystötutkinnon suorittanut viranhaltija, jos tämä ei ole mahdollista silloin yksikönjohtajana toimii operatiivisen viran haltija, joka virkatutkinnon lisäksi on saanut perehdytyksen yksikön johtamiseen. Pelastusyksikön johtaja johtaa omaa pelastusyksikköä sekä pelastusyksikölle alistettuja vahvennuksia.

Pelastusjoukkueen johtajana toimii päivystävä palomestari tai hänen määräämänsä muu henkilö. Ensimmäisenä onnettomuuspaikalle saapuneen pelastusyksikön johtaja toimii tarvittaessa pelastusjoukkueen johtajana, kunnes päivystävä päällystöviranhaltija tai hänen määräämänsä henkilö ottaa tilanteen johdettavakseen. Päivystykseen varattujen resurssien puitteissa pelastusjoukkueen ja -komppanian johtajalla on aina oltava vähintään päällystötutkinto.

Pelastuskomppanian johtajana toimii päivystävä palomestari P30 tai hänen määräämänsä päällystötutkinnon suorittanut henkilö. Pelastuskomppanian ja sitä suurempien pelastusmuodostelmien toiminta jaetaan kaistoihin, näiden johtajina toimivat pelastustoiminnan johtajan määräämät palomestarit, pelastusyksiköiden johtajat tai muut pelastushenkilöstöön kuuluvat henkilöt. Pelastuskomppanian ja –yhtymän johtamista tukemaan perustetaan esikuntamuodostelma, jonka kokoonpanon ja tehtävät päättää pelastuskomentaja tai hänen määräämänsä sijainen.

Pelastustoiminnan johtamisen kannalta tilannekuvan ylläpito ja muodostaminen on tärkeää. Tilannekuvaa ylläpidetään toiminta-alueen johtokeskuksessa sekä/tai Helsingin johtokeskuksessa onnettomuustilanteen aikana. Pelastuslaitoksen tilannekeskus ylläpitää jatkuvaa tilannekuvaa.

Pelastuslaitoksen hälytysvasteet on rakennettu siten, että lähin tarkoituksenmukaisin pelastusyksikkö hälytetään ensisijaisesti onnettomuuspaikalle.

Muodostelmien johtaminen ja tavoittamisjärjestelyt päivittäisonnettomuuksissa sekä suuronnettomuuksissa on kuvattu pelastuslaitoksen ohjeistuksessa.

5.1.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että pelastustoiminnan johtamistyö on laadukasta ja tasalaatuista ja pelastustoiminnan johtaminen perustuu reaaliaikaiseen ja todenmukaiseen tilannekuvaan.

5.1.1.3 Toteutussuunnitelma

Johtamiskoulutusta ja harjoituksia järjestetään säännöllisesti.

Määritellään osaamisvaatimukset ja suunnitellaan perehdytyskoulutus pelastustoiminnan johtamistehtäviin tilanteissa, joissa vastuullisena johtajana toimii muu kuin päällystöviran haltija.

Selvitetään mahdollisuudet toteuttaa näyttökokeita pelastustoiminnan johtajille.

Pelastuslaitoksen tilannekeskuksen toimintaa kehitetään vastaamaan nykyistä paremmin suur-onnettomuuksien, häiriötilanteiden viranomaisyhteistyön ja uusien tietojärjestelmien tarpeita.

5.2 Pelastustoiminta päivittäisissä onnettomuuksissa

5.2.1 Muodostelmat

5.2.1.1 Nykytila

Operatiivista päällystystä on jatkuvassa valmiudessa vähintään kaksi henkilöä.

Pelastusyksiköitä on valmiudessa pääsääntöisesti vähintään 8 kpl mukaan lukien raskas pelastusyksikkö ja niiden minimivahvuus on 1+3. Näillä vahvuuksilla saadaan muodostettua muodostelmat yksikkölähdöstä aina vahvennettuun joukkuelähtöön.

5.2.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on pitää valmiudessa jatkuvasti vähintään 8 pelastusyksikköä (mukaan lukien raskas pelastusyksikkö), minimivahvuudella 1+3. Lisäksi tavoitteena on tehdä riskianalyysi toimintavalmiuden kehittämiseksi ensisijaisesti Länsi- ja Pohjois-Helsingin alueilla. Tavoitteena on, että suuria muodostelmia vaativissa pelastustehtävissä päällystöresurssin saatavuus on varmistettu.

5.2.1.3 Toteutussuunnitelma

Toiminta järjestetään siten, että pelastusyksiköitä (mukaan lukien raskas pelastusyksikkö) on valmiudessa 8 kpl minimivahvuudella 1+3.

Tehdään riskianalyysi toimintavalmiuden tasosta Länsi- ja Pohjois-Helsingissä. Kuntien raja-alueilla toimintavalmiuden kehittämistä selvitetään yhdessä Keski- ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa.

Selvitetään mahdollisuudet siirtää Malmin pelastusasema nykyistä optimaalisempaan sijaintiin Pohjois-Helsingin omaisuus – ja henkilövahinkoriskit huomioon ottaen sekä selvitetään talou-

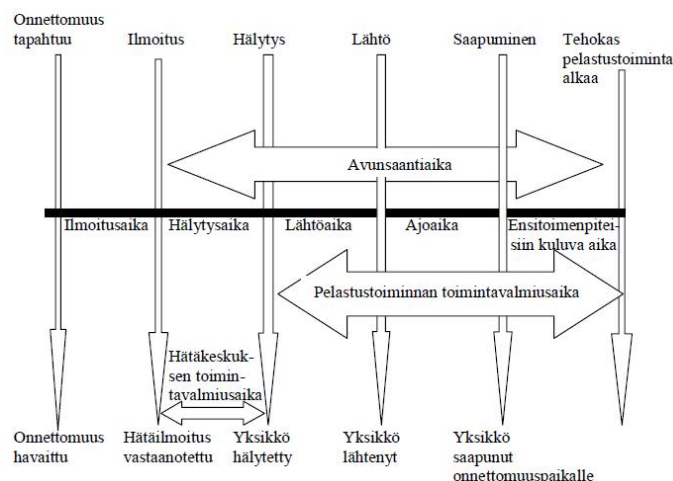
delliset edellytykset siirrolle 10 vuoden investointipuitteissa.

Luodaan järjestelmä, jolla varmistetaan riittävä johtamisresurssi keskisuuriin ja suuriin onnettomuustilanteisiin.

5.2.2 Toimintavalmius

Sisäasiainministeriön ”Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen” (12/2012) mukaisesti pelastustoimen alue päättää palvelutasopäätöksessään pelastustoiminnan aloittamisesta seuraavien reunaehtojen sisällä:

- *I riskiluokassa* tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 11 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 13 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.
- *II riskiluokassa* tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 14 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 16 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen
- *III riskiluokassa* tavoitteena on, että ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen. Tavoitteena on myös, että pelastustoiminnan toimintavalmiusaika olisi korkeintaan 22 minuuttia ja avunsaantiaika olisi korkeintaan 24 minuuttia. Joukkuelähdössä pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta paikalla 30 minuutin kuluessa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.
- *IV riskiluokan* asutuilla alueilla tehokas pelastustoiminta voi alkaa pidemmänkin ajan kuluessa kuin I - III-riskiluokissa. Jos pelastustoimintaa ei kyetä aloittamaan alle 40 minuutissa, on kyseisillä alueilla kiinnitettävä erityistä huomiota ihmisten omatoimiseen varautumiseen.

Kuva 1. Toimintavalmiusaikakäsitteet (Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje, sisäasiainministeriö 12/2012)

5.2.2.1 Nykytila

Vuonna 2013 ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan keskiarvo riskiluokan I ruuduissa oli 6 min 3 s ja riskiluokan I ruuduissa tapahtuneista kiireellisistä tehtävistä 60 % saavutettiin ensimmäisellä yksiköllä enintään 6 minuutissa. Riskiluokan II ruuduissa tapahtuneista kiireellisistä onnettomuuksista 85 % saavutettiin ensimmäisellä yksiköllä enintään 10 minuutissa ja riskiluokan III 100 % enintään 20 minuutissa. Saavutettavuudessa on kuitenkin aluekohtaisia eroja ja Helsingissä on yhteensä 64 kpl riskiluokan I ruutua sekä 2 kpl riskiluokan II ruutua, joissa pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (Sisäasiainministeriö 12/2012) ensimmäiselle yksikölle asetettu toimintavalmiusaikatavoite täyttyi alle 50 %:ssa kiireellisistä tehtävistä vuosina 2011–2013. Heikosti saavutettavat alueet ovat sijoittuneet eri puolille Helsinkiä.

Pelastustoiminnan tärkein mittari asiakkaan näkökulmasta on pelastustoimen avunsaantiaika, jonka tulisi korkeariskisillä alueilla olla enintään 13 minuuttia. Helsingissä avunsaantiaika oli vuonna 2013 13:02 minuuttia, joka on toiseksi alhaisin Suomessa,

5.2.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että kiireellisistä onnettomuuksista vähintään 60 % saavutetaan vahvuudella 1+3 riskiluokassa I 6 minuutissa, riskiluokassa II 10 minuutissa ja riskiluokassa III 20 minuutissa.

5.2.2.3 Toteutussuunnitelma

Pelastustoiminnan toimintavalmius pidetään sillä tasolla, että

- riskiluokan I alueilla tapahtuneista kiireellisistä onnettomuuksista vähintään 60 % saa-

vutetaan enintään 6 minuutissa vahvuudella 1+3.

- o riskiluokan II alueilla tapahtuneista kiireellisistä onnettomuuksista vähintään 60 % saavutetaan enintään 10 minuutissa vahvuudella 1+3.
- o riskiluokan III alueilla tapahtuneista kiireellisistä onnettomuuksista vähintään 60 % saavutetaan enintään 20 minuutissa vahvuudella 1+3.

Avunsaantiajan enimmäisaika Helsingissä on 13 minuuttia.

Alueille, joissa on havaittu saavutettavuuspuutteita, kohdennetaan olemassa olevien resurssien puitteissa onnettomuuksien ehkäisyn toimenpiteitä.

5.3 Onnettomuustyyppikohtainen varautuminen

5.3.1 Vesipelastustoiminta

5.3.1.1 Nykytila

Vesipelastustoiminnalla tarkoitetaan veden pinnalta tai pinnan alta tapahtuvaa ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista sekä vesillä tapahtuvaa ympäristövahinkojen torjuntaa. Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen kaikilla pelastusyksiköillä on pintapelastusvalmius. Jatkuva vesisukellusvalmiutta ylläpidetään Erottajan pelastusasemalla.

5.3.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pintapelastustoiminta on järjestetty koko alueen kattavaksi. Jatkuva vesisukellusvalmiutta ylläpidetään yhdellä pelastusasemalla.

5.3.1.3 Toteutussuunnitelma

Kaikilla pelastusyksiköillä on pintapelastusvalmius. Jatkuva vesisukellusvalmiutta ylläpidetään Erottajan pelastusasemalla.

5.3.2 Vaarallisten aineiden onnettomuudet

5.3.2.1 Nykytila

Pelastuslaitos varautuu vaarallisten aineiden onnettomuuksiin osallistumalla uusien kemikaalikohteiden kuljetusreittien, käyttökohteiden ja varastointialueiden suunnitteluun ja riskienhallintaan. Vaarallisten aineiden onnettomuuksien varalta pelastuslaitoksella on laadittu vuonna 2010

valmistunut kemikaalisukellusohje, joka sisältää operatiiviset toimintamallit vaarallisten aineiden onnettomuuksissa.

Vaarallisten aineiden onnettomuuksiin varaudutaan ylläpitämällä toimintavalmiusohjeen mukaista kalustollista ja henkilöstöllistä valmiutta. Onnettomuuksissa tarvittavia suojavarusteita ja kalustoa on sijoitettu kaikkiin sammutusyksiköihin, sekä laajemmin kemikaalitorjuntaan erikoistuneeseen yksikköön. Lisäksi mm. pumppaamiseen ja kemikaalien keräämiseen liittyvää kalustoa on sijoitettuna vaarallisten aineiden torjuntakonttiin. Keskisuurten ja suurten vaarallisten aineiden onnettomuuksien varalta Helsingin pelastuslaitos on kehittänyt yhteistoimintasuunnitelmia ympäröivien pelastuslaitosten kanssa sekä hankkinut yhteistä kalustoa, kuten raskaan kemikaalitorjuntayksikön (RKU3058). Sen lisäksi Helsingin pelastuslaitoksella on henkilöpuhdistusjärjestelmä, joka on sijoitettuna Herttoniemen pelastusasemalle. Tämän järjestelmän käyttöönottoon ja tilanteen aikaiseen hallintaan liittyvä koulutus on kesken. Tämän lisäksi pelastuslaitos on luonut yhteistoimintamalleja eri viranomaisten ja asiantuntijatahojen kanssa sekä järjestää omalle henkilöstölleen säännöllisesti koulutusta vaarallisiin aineisiin liittyen.

Rikollisia CBRNE-tilanteita (chemical, biological, radiological, nuclear, explosives) varten on olemassa eri viranomaisten kanssa luodut yhteiset toimintamallit. Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti aihetta koskevien eri tahojen järjestämiin koulutuksiin sekä tiedottaa ja kouluttaa niiden perusteella henkilöstöään edelleen.

5.3.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että vaarallisten aineiden onnettomuuksien vasteet on määriteltty oikein, kalustoa on riittävästi, se on toimintakuntoista ja henkilöstöllä on riittävä koulutus sen käyttämiseen. Operatiivisen päällystön koulutusta vaarallisten aineiden onnettomuuksien sekä CBRNE-tilanteiden johtamiseen ja hallintaan tulisi lisätä.

Vaarallisten aineiden onnettomuuksiin liittyvää ilmaisín- ja mittauskalustoa tulee kehittää mm. kaasumaisten aineiden tunnistamisen ja ilmaisun osalta.

CBRNE-tilanteiden osalta tavoitteena on kyetä tunnistamaan tilanteet sekä niiden vakavuusaste. Tälle tehtäväsektorille tulisi mahdollisuuksien mukaan resursoida lisähenkilöstöä sekä koulutukseen että olemassa olevan ja hankittavan kaluston kehittämiseen. CBRNE-tilanteissa viranomaisyhteistyö on merkittävässä asemassa ja muodostaa toiminnalle sen rungon.

5.3.2.3 Toteutussuunnitelma

Normaali- ja poikkeusolojen uhkakuvien mukaisesti CBRNE-tilanteisiin liittyvää tiedustelu- ja puhdistusvalmiutta kehitetään koulutus- ja muiden suunnitelmien mukaisesti sekä osaamisen että välineistön osalta.

5.3.3 Öljyntorjunta

5.3.3.1 Nykytila

Helsingin pelastuslaitoksen öljyntorjunnan perusasiakirja on voimassa oleva Helsingin pelastustoimen alueen öljyntorjuntasuunnitelma, jossa määrätään Helsingin kaupungin virastojen ja laitosten kaluston ja henkilöstön käytöstä öljyvahinkotilanteessa. Helsingin kaupungin öljyntorjuntakalusto on pääosin keskitetty Santahaminassa sijaitsevalle öljyntorjuntavarikolle. Lisäksi öljyntorjunnan kalustoa ensitoimintaa varten on hajasijoitettu kaupungin alueelle. Helsingin edustan saariston alueelle on asennettu kiinteät öljyntorjuntapuomien kiinnityslenkit.

5.3.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastustoimen vastuualueella Suomenlahden saariston koko torjuntakapasiteetin voidaan katsoa riittävän 20 % kokonaistarpeesta huonon sään vallitessa ja epäedullisilla tuulensuunnilla. Vastaavasti koko Suomen saariston kapasiteetin on arvioitu olevan 40 % kokonaistarpeesta. Kehittämisen pääasiallinen kohde on ulkosaaristossa tapahtuvan torjuntakyvyn kasvattaminen sekä pelastuslaitoksen oman että kumppanien kanssa toteutettavan öljynpysäytyskyvyn kehitys avomerelle. Lisäksi on kehitettävä henkilöstön merenkulkutaitoja.

Suomen ympäristökeskuksen Öljyntorjuntavalmius Merellä työryhmän loppuraportissa (ÖTVA 41/2007) ja Suomenlahden Rannikon Öljyntorjuntavalmiuden Selvityksessä (SRÖTVA 2008) on määritelty tavoitteet pelastuslaitosten öljyntorjuntavalmiudelle. Selvitysten mukaan Helsingin pelastuslaitos ei tällä hetkellä omaa suunniteltua omaa ympärivuotista torjuntakykyä avomereillä, oman torjunta-alueen rajalla sekä ulkosaaristossa. Erityisesti kylmänä vuodenaikana, jolloin öljyvahingon riski on korkeimmillaan, meriöljyntorjuntavalmiudessa on vakavia puutteita. Mikäli öljyvahingon sattuessa joudutaan turvautumaan rantapuhdistukseen, sen kulut ovat kymmen- tai satakertaiset verrattuna meritorjuntaan. Riittävän ympärivuotisen öljyntorjuntavalmiuden saavuttamiseksi tulisi investoida suuruusluokaltaan laivaluokan rajalla oleviin aluksiin ja lauttaan. Öljynsuojarahaston kyseiseen kalustoon suunnatun korvauksen ehtona on merenkulun ammattilaisen rekrytoiminen pelastuslaitoksen palvelukseen.

5.3.3.3 Toteutussuunnitelma

Öljyntorjuntavalmiutta ei voida kasvattaa nykyisestä tasosta, mikäli siihen ei saada olennaiselta osalta kaupungin ulkopuolista rahoitusta.

5.3.4 Liikenneonnettomuudet

5.3.4.1 Nykytila

Liikenneonnettomuustehtävät hoidetaan pääsääntöisesti operatiivisen toiminnan päivittäisellä valmiudella. Pelastusyksiköissä on käytössä liikenneonnettomuuksissa tarvittava perusvälineistö. Laajempi valikoima erityisvälineistöä ja nostokalustoa on Kallion pelastusasemalle sijoitussa raskaassa pelastusyksikössä (HE105).

Pelastuslaitoksen tieliikennepelastaminen on järjestelmällisen kehitystyön tuloksena saatu erittäin korkealle laatutasolle sekä henkilöstön osaamisen että pelastuskaluston osalta. Myös työturvallisuusnäkökohtiin on kohdistettu erityistä huomiota. Tieliikennepelastamisen kehitystyössä on keskitytty mm. pysymään mukana autoteknologian kehityksessä, joka on nopeaa ja kohdistuu merkittävästi myös turvajärjestelmiin ja varustukseen. Kehitystyön viimeaikainen panostuksen kohde on ollut raskas ajoneuvokalusto ja siihen liittyvät pelastustekniset asiat.

5.3.4.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on ylläpitää saavutettua tasoa liikennepelastamisessa. Ns. vaihtoehtoisilla energianlähteillä toimivien ajoneuvojen teknologian ja ajoneuvokannan yleistymistä sekä autojen turvarusteisiin liittyvän teknologian kehittymistä tulee seurata. Raskaaseen ajoneuvokalustoon liittyviä pelastusteknisiä ja taktisia malleja tulee kehittää.

5.3.4.3 Toteutussuunnitelma

Liikennevälineiden kehitystä seurataan aktiivisesti, jotta toimintatavat ja kalusto pysyvät ajan tasalla.

5.3.5 Ilmaliikenneonnettomuudet

Helsingin pelastustoimen alueella sijaitsee Helsinki-Malmin lentoasema, joka on lentosuoritteiltaan Suomen toiseksi vilkkain lentokenttä. Lentoaseman toiminta on koulutuspainotteista. Vuosittaiset liikennemäärät vaihtelevat 40 000 ja 50 000 laskeutumisen välillä.

5.3.5.1 Nykytila

Lentoaseman pelastustoiminnasta vastaa ICAO:n määräysten mukaisesti Finavian oma pelastusyksikkö AR1041 miehitettynä kahdella henkilöllä. Helsingin pelastuslaitos on lisännyt kentän myös omiin vasteisiinsa. Nykyisin kentällä liikennöivät pienkoneet ja helikopterit, joiden henkilömäärät vaihtelevat välillä lentäjä ja 1-3 matkustajaa.

Lennonjohdon hälytyskeskukselle antama ilmoitus lento-onnettomuudesta tai lento-onnettomuusvaarasta lisää paikalle tulevien pelastus- ja ensihoitoyksiköiden määrää huomatta-

vasti. Vaaratilanteita on vuositasolla keskimäärin noin 20, henkilövahinkoihin johtaneita tilanteita on viimeisen kymmenen vuoden aikana ollut kolme ja kuolemaan johtaneita ei yhtään. Vaikka liikennemäärät ovat suuret, kentän toiminta on tarkoin johdettua ja usein koneessa on mukana lennonopettaja. Lennonjohto on normaalisti auki klo 9.00–18.30. Kello 18.30–22.00 ja 8.00–9.00 kenttä on ns. korpikenttä (lentokoneet voivat nousta ja laskeutua, mutta lennonjohto ei valvo), klo 22.00–8.00 kenttä on kokonaan kiinni.

5.3.5.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Helsinki-Malmin lentoaseman turvallisuustaso on nykyisin hyvä ja onnettomuudet pystytään hoitamaan lentokentän alueella ja myös sen läheisyydessä. Liikennemäärät eivät kasva tulevaisuudessa ja ilmailumääräykset määrittelevät kentän turvallisuustason. Jos konetyypit tai henkilömäärät lentokoneissa lisääntyvät on asiaa tarkasteltava uudestaan. Samoin jos kentän kuva muuttuu koulutustoiminnasta säännölliseen reittikonetoimintaan.

Nykyinen yhteistyö tapahtuu Finavian ja pelastuslaitoksen välillä ja harjoitukset ovat määräysten mukaiset.

5.3.5.3 Toteutussuunnitelma

Jatketaan ilmaliikenteen pelastustoimintaa yhteistyössä Finavian kanssa Helsinki-Malmin lentoasemalla ilmailumääräysten mukaisesti. Finavian ja pelastuslaitoksen uudet työntekijät perehdytetään pelastustoimintaan ennen työtehtäviin siirtymistä.

Osaamisen hallintaan panostetaan teoriaopetuksella ja käytännön harjoituksilla. Ennalta sovitut teoria- ja käytännön jaksot ovat vuosisuunnitelmissa sekä pitkän aikavälin suunnitelmissa. Näihin koulutustilaisuuksiin osallistuvat kaikki tahot, jotka ovat vastuussa lentopelastustoiminnasta (Finavia/kunnossapito, lennonjohto, poliisi ja pelastuslaitos).

5.3.6 Luonnononnettomuudet ja poikkeukselliset sääilmiöt

5.3.6.1 Nykytila

Suurimpaan osaan luonnononnettomuuksista ja poikkeuksellisten sääilmiöiden aiheuttamista tehtävistä varaudutaan päivittäisvalmiudella. Enemmän pelastustoiminnan resursseja vaativissa tilanteissa päivittäisvalmiutta täydennetään sopimuspalkokuntien yksiköillä. Poikkeuksellisia tilanteita varten on luotu Helsingin kaupungin pelastuspalvelujärjestelmä, joka koostuu pelastuspalveluneuvottelukunnasta ja siihen liittyvien virastojen ja laitosten resursseista. Pelastustoiminnan johtaja, joka toimii yleisjohtajana moniviranomaistilanteissa, voi hyödyntää pelastuspalveluorganisaatiota tilanteeseen parhaiten sopivalla kokoonpanolla.

5.3.6.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on luonnononnettomuuksien tai poikkeuksellisten sääilmiöiden aiheuttamissa tehtävissä käynnistää torjuntatoimet riittävän ennakkoidusti, jotta itse toiminnan tulos ei kärsi viiveistä. Tärkeää on, että pelastusviranomainen saa tiedon uhkaavasta tilanteesta mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

Kansalaisten omatoimista varautumista luonnononnettomuuksiin sekä poikkeuksellisiin sääilmiöihin tulisi tukea ja tehostaa parantamalla pelastuslaitoksen tiedotustoimintaa.

5.3.6.3 Toteutussuunnitelma

Osallistutaan kiinteistöille ja kansalaisille suunnatun tulviin varautumisohjeen valmisteluun yhteistyössä kaupungin muiden virastojen kanssa.

5.3.7 Korkealta pelastaminen

5.3.7.1 Nykytila

Pelastuslaitos varautuu pelastamaan ihmisiä korkealta tai syvältä (kuiluista, kaivannoista, ym.) ns. tavanomaisella kalustolla, eli nostolava-autojen avulla sekä erilaisten köysitekniikoiden avulla. Pelastusteknisenä apuvälineenä nostolava-auton käyttäminen on aina etusijalla, sen ollessa mahdollista. Pelastuslaitoksella on jatkuvassa valmiudessa vähintään kaksi ja enintään kolme nostolava-/puomitikasyksikköä. Keskuspelastusaseman nostolavayksikön nostokorkeus on 61 m, Erottajan pelastusasemalle sijoitetun puomitikasyksikön 32 m ja Mellunkylän pelastusaseman puomitikasyksikön 42 m.

Pelastuslaitoksella on kehitetty myös vaativan köysiavusteisen pelastamisen tekniikoita, kalustoa sekä osaamisenhallintaa nykyvaatimuksia vastaavalle tasolle. Tälle ns. PVT-II tasolle on erikoistunut kaksi pelastusyksikköä osana muuta normaalia toimintaansa. Lisäksi Keskuspelastusaseman pelastusyksikössä on ns. hyppytyyny. Tämän lisäksi kaikissa pelastusyksiköissä on ns. PVT-I kalusto ja perusosaaminen, joka tarkoittaa jokaisen pelastajan omaa putoamissuojautta sekä normaaleiden tulipalon sammutustyössä tarvittavien köysitekniikoiden hallitsemista tavanomaisissa tehtävissä, kuten myrskypuun raivauksessa.

Pelastuslaitoksella mahdollisuus hyödyntää myös rajavartiolaitoksen päivystävää meripelastushelikopteria sekä maavoimien päivystävää kuljetushelikopteria esim. ihmisten evakuoinnissa korkeista rakennuksista tai pelastushenkilöstön siirtämisessä kohteeseen.

5.3.7.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Helsinkiin ollaan rakentamassa lähitulevaisuudessa useita huomattavan korkeita rakennuksia, joita tähän mennessä rakennuskannassamme on ollut vain muutamia. Näiden rakennusten henki-

löturvallisuuteen liittyviä määräyksiä ollaan osittain kansallisella tasolla vasta luomassa. Tavoite on, että pelastuslaitos osallistuu vahvasti kyseisten rakennusten suunnitteluprosessiin yhteistyössä rakennusvalvonnan kanssa siten, että henkilöturvallisuus sekä pelastustoiminnan edellytykset täyttyvät riittävällä tavalla.

5.3.7.3 Toteutussuunnitelma

Osallistutaan kiinteästi korkeiden rakennusten suunnitteluprosessiin yhteistyössä rakennusvalvonnan kanssa siten, että henkilöturvallisuus sekä pelastustoiminnan edellytykset täyttyvät riittävällä tavalla.

Selvitetään yli 16-kerroksisten rakennusten sammutus- ja pelastusmenetelmät ja huomioidaan ne osaamisenhallinnassa.

5.3.8 Pelastustoiminta maanalaisissa tiloissa

5.3.8.1 Nykytila

Helsingissä on tällä hetkellä noin 420 erilaista maanalaista tilaa ja tunnelia sekä yli 300 km erilaisia tunneleita. Yhteensä maanalaisia tiloja on rakennettu lähes 10 miljoonaa kuutiometriä. Nykyiset maan alle rakennetut kohteet liittyvät yhdyskuntatekniseen huoltoon, liikenteeseen ja pysäköintiin, energiaan ja vesihuoltoon, väestönsuojeluun, varastointiin ja monikäyttötiloihin.

Pelastuslaitos on varautunut maanalaisten tilojen ja tunneleiden onnettomuuksiin ja tulipaloihin sekä henkilöstön asiantuntijuuden kuin kaluston osalta. Pelastuslaitoksella on oma asiantuntijaryhmä maanalaisten tilojen onnettomuuksille ja tulipaloille. Asiantuntijaryhmän tehtävänä on vastata pelastusviranomaisen näkökulmasta kaikesta maanalaiseen rakentamiseen liittyvästä ja maan alle muutoin sijoittuvasta toiminnasta sekä metroa koskevista paloturvallisuusasioista.

Jokaisessa pelastusyksikössä on tarvittavat perusvarusteet vaativien savusukellustehtävien suorittamiseen maanalaisissa tiloissa. Lisäksi erikoiskalustona on käytettävissä Mellunkylän pelastusasemalle sijoitetut kaksi mönkijää peräkärryineen, Malmin pelastusasemalle sijoitettu mönkijä peräkärryllä ja Käpylän pelastusasemalle sijoitettu suurtehotuuletin. Tarvittaessa Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokselta on pyydettävissä toinen vastaava suurtehotuuletin. Myös metron erityispiirteet on huomioitu sähköturvallisuuden ja vaunujen nostomahdollisuuksien osalta.

Maanalaisten tilojen pelastustoiminnalle on laadittu toimintaohjeita keskeisten kohteiden osalta. Kaikkien tarkoituksenmukaisten kohteiden osalta ohjeistusta ei kuitenkaan vielä ole.

5.3.8.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastuslaitoksen maanalaisten tilojen asiantuntijaryhmän tärkeimpänä tavoitteena on pitää huolta siitä, että kaupunkilaisten on turvallista käyttää maanalaisia tiloja ja mahdollisen onnettomuuden tai tulipalon sattuessa myös pelastushenkilöstöllä on riittävät toimintaedellytykset suoriutua tehtävistään vaativissa kohteissa. Uudiskohteiden suunnittelu ja toteutusvaiheet vievät paljon aikaa ja pelastuslaitoksen mukana oleminen eri projekteissa on erityisen tärkeää.

Monimuotoisen maanalaisen rakentamisen mukanaan tuoma problematiikka liittyy mm. kiinteistöjen monimutkaisen ja erityispiirteitä sisältävän paloturvallisuustekniikan yhteensovittamiseen, toimivuuteen ja luotettavuuteen. Järjestelmien testaamiseen ja normaalikäytön aikaiseen harjoitteluun on tulevaisuudessa keskityttävä.

5.3.8.3 Toteutussuunnitelma

Maanalaisten tilojen ja tunneleiden paloturvallisuuden ja yleisen turvallisuustason kehityssuuntaa seurataan ja hyväksi todetut menetelmät otetaan osaksi pelastuslaitoksen toimintamalleja. Kansainvälisiä suhteita niin maailman tiejärjestössä PIARC:ssa kuin EFSTG:ssä (European Fire Service Tunnel Group) ylläpidetään aktiivisesti.

Maanalaisten tilojen pelastustoiminnalle laaditaan toimintaohjeet keskeisten kohteiden osalta. Yhteistoimintaa Länsi- ja Keski-Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa tiivistetään. Toimintaohjeet pyritään laatimaan yhteensopiviksi naapuripelastuslaitosten kanssa.

5.4 Suuronnettomuudet

5.4.1 Nykytila

Suuronnettomuuksia ja niiden uhkatilanteita varten on laadittu Helsingin, Länsi-, Keski- ja Itä-Uudenmaan pelastustoimen alueilla noudatettava ”Pelastustoiminnan johtamisen yleisohje”, joka tukee alueiden yhteisten pelastusresurssien hälyttämistä, kokoamista, koordinoitua ja johtamista mainituissa tilanteissa.

Alueen pelastusmuodostelmien lisäksi hälytetään Helsingin kaupungin alueella tapahtuviin suuronnettomuuksiin tarvittaessa Helsingin kaupungin pelastuspalveluneuvottelukunta (PEPANK) sekä kaikki Helsingin kaupungin pelastuspalvelu (PE-PA) organisaatioon kuuluvat virastot ja laitokset. Tuolloin hälytetään tarvittaessa myös pelastuslaitoksen henkilöstö ja kaikki sopimuspalokunnat.

Muodostelmien kokonaisvahvuus on tuolloin noin 2 500 henkilöä ja kokoamisaika on alkaen päivittäistoimintavalmiudesta ulottuen PEPA-virastojen ja -liikelaitosten toimintavalmiuteen, joka virka-aikana on noin neljä tuntia ja virka-ajan ulkopuolella noin kuusi tuntia.

Muodostelmien huoltotoiminnot sekä pelastustoiminnassa tarvittava kalusto ja materiaali hankitaan alueen pelastustoiminnan johtamisen yleisohjeen mukaisesti. Kaluston ja lisämateriaalin käyttöön ottamisesta päättää toimintaa johtava viranomais.

5.4.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että pelastuslaitoksessa on toimiva valmiudennostojärjestelmä suuronnettomuudessa tarvittavien resurssien hälyttämiseksi.

On huolehdittava, että suuronnettomuustilanteissa on käytettävissä riittävä määrä tarvittavan toimintakyvyn omaavaa henkilöstöä.

Suuronnettomuusharjoituksia toteutetaan vuosittain koulutussuunnitelmien mukaisesti Kohteissa, joihin on laadittu sisäasiainministeriön asetuksen (406/2011) edellyttämä ulkoinen pelastussuunnitelma, pidetään harjoitus vähintään joka kolmas vuosi.

Tavoitteena on sähköisen median käytön tehostaminen sekä päivittäisissä että suuronnettomuustilanteissa. Tavoitteena on muodostaa eri uhkamalleihin soveltuvat yhtenäiset Helsingin pelastustoimen varautumisen ja toimintavalmiuden järjestelyt.

5.4.3 Toteutussuunnitelma

Kehitetään suuronnettomuuksien edellyttämää toimintamallia vapaavuorojen hälyttämiseksi.

Kehitetään sähköisen median käytettävyyttä suuronnettomuustilanteesta tiedottamisessa.

Järjestetään pelastuspalveluneuvottelukunnan koulutusohjelman, pelastuslaitoksen koulutussuunnitelman ja pelastuspalveluvirastojen ja -liikelaitosten toimialasuunnitelmien mukaiset vuosittaiset koulutukset.

Kohteissa, joihin on laadittu ulkoinen pelastussuunnitelma, pidetään harjoitukset kolmen vuoden välein.

Selvitetään päivittäisen pelastustoiminnan, suuronnettomuus- ja poikkeusolojen valmiuksien väliset rajapinnat sekä kriittiset tekijät.

5.5 Pelastustoiminta poikkeusoloissa

5.5.1 Nykytila

Pelastustoimintaa suoritetaan eri turvallisuustilanteissa normaaliolojen käytäntöjen mukaisesti ja pelastustoimen resursseja lisätään tilanteen vaatimalla tavalla. Poikkeusoloissa pelastustoimintaa tehostetaan perustamalla normaaliolojen valmiutta suurempi määrä pelastusmuodostelmia pelastuslaitoksen ja sopimuspalokuntien henkilöstöstä. Staran perustamia raivausmuodostelmia käytetään pelastusmuodostelmien tukena sammutus- ja pelastustehtävissä.

Poikkeusolojen pelastustoimintaa koordinoidaan pelastustoimen johtokeskuksesta. Suojelupiiri-en johtokeskukset ja toiminta-alueiden johtaelimet johtavat pelastusmuodostelmia omilla alueillaan. Toimintakyvyn turvaamiseksi ja resurssien tehokkaan käytön mahdollistamiseksi muodostelmat hajautetaan kaupungin alueelle.

Pelastusmuodostelmien edellyttämät henkilö- ja tilavaraukset ovat ajan tasalla. Pelastusmuodostelmien materiaalitarvemäärittely on käynnissä.

5.5.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että pelastustoimen johtokeskukseen ja suojelupiirin operaatiokeskukseen sijoitettu henkilöstö sekä sopimuspalokunnat on perehdytetty poikkeusolojen aikaisiin tehtäviin ja pelastusmuodostelmien poikkeusolojen materiaalitarve on huomioitu toiminnan suunnittelussa.

5.5.3 Toteutussuunnitelma

Päivitetään johtokeskuksissa toimiva henkilöstö sekä laaditaan tehtäväkuvaukset.

Koulutussuunnitelmaan kirjataan säännöllisesti toteutettavat raivausharjoitukset ja sopimuspalokuntien perehdytys poikkeusolojen tehtäviin.

Pelastustoiminnan kalustohankintojen valmistelussa huomioidaan poikkeusolojen tarve.

5.6 Pelastustoiminnan suunnitelmat

5.6.1.1 Nykytila

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen valmiussuunnitelma on päivitetty vuonna 2011 Helsingin kaupunkikonsernin valmiusohjetta mukaillen.

Helsingin, Länsi-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksilla on yhteinen suuronnettomuussuunnitelma.

Pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta yhteistyössä pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja vesihuoltolaitosten/vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy alueen pelastustoimi.

Pelastuslaitos ylläpitää Helsingin kaupungin pelastuspalvelusuunnitelmaa, jossa kuvataan suur-onnettomuuksien varalta kaupungin virastojen ja laitosten yhteistoimintaa ja hälyttämistä sekä koulutusta. Pelastuspalveluorganisaatiot huolehtivat kukin omista tätä pelastuspalvelusuunnitelmaa täydentävistä toimialasuunnitelmistaan.

Pelastuslaitos päivittää erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoiset pelastussuunnitelmat.

5.6.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastustoiminnan suunnitelmat pidetään ajan tasalla.

5.6.1.3 Toteutussuunnitelma

Valmiussuunnittelu on pelastuslaitoksen kaikkiin toimintoihin liittyvä jatkuva prosessi, jonka kirjallinen dokumentaatio päivitetään tarvittaessa.

Laaditaan yhteistyössä Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän vesihuollon edustajien kanssa Helsingin kaupungin sammutusvesisuunnitelma.

Helsingin kaupungin pelastuspalvelusuunnitelman toimialasuunnitelma päivitetään.

Ulkoiset pelastussuunnitelmat päivitetään kolmen vuoden välein.

5.7 Sammutusvesijärjestelyt

Pelastuslain (379/2011) 30 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (sammutusvesisuunnitelma) yhteistyössä pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja pelastustoimen alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten, sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa.

5.7.1.1 Nykytila

Nykytilanteessa Helsingin kaupungin vesihuollosta vastaavana vesihuoltolain 6 §:n (119/2001) mukaisena vesihuoltolaitoksena toimii Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän vesihuolto (HSY Vesi). Sammutusveden toimittamiseen kuuluu veden hankinta ja johtaminen vesihuoltolaitoksen verkostoon kuuluviin paloposteihin ja sammutusvesiasemille sekä palopostien ja sammutusvesiasemien kunnossapito ja huolto.

5.7.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastustoiminnan tarpeena on yleisten sammutusvedenottopaikkojen järjestäminen niin, että kaupungin alueella on vettä saatavissa enintään 150 metrin etäisyydellä. Pelastuslaitoksen tehokkaan, turvallisen ja tarkoituksenmukaisen operatiivisen pelastustoiminnan turvaamiseksi Helsingin kaupungin alueella on pidettävä yllä nykyisiä vesijohtoverkostoon kuuluvia paloposteja sekä huolehdittava niiden kunnossapidosta ja huollosta. Sammutusveden tarve perustuu olemassa olevan operatiivisen vedenkuljetuskaluston, Helsingin kaupungin riskianalyysin ja teoreettisen laskennallisen sammutusvesitarpeen tarkasteluihin.

Nykytilan arviossa Helsingin kaupungin vesijohtoverkosto on kattava. Kehittämistarpeena on huollon ja kunnossapidon lisäksi myös vesijohtoverkostotietojen sähköisten tallenteiden saaminen pelastuslaitoksen käyttöön johtamisjärjestelmien sekä toimintasuunnitelmien tarkistamiseksi, kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi.

Helsingin kaupungin sammutusvesijärjestelyiden tavoitetilaksi pelastuslaitos näkee tiiviin yhteistyön Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän vesihuollon kanssa sammutusvesisuunnitelman toimiessa strategisena asiakirjana ja toiminnan ohjaajana. Erityiskohteissa, kuten teollisuus- ja satama-alueilla, sekä ratapihoilla sammutusvesijärjestelyiden mitoitus tulee perustua pelastusviranomaisen, toimivaltaisen lupaviranomaisen tai vakuutusyhtiön vaatimukseen, viranomaisyhteistyöhön, jossa pelastusviranomainen määrittelee toiminnallisen sammutusveden tarpeen.

5.7.1.3 Toteutussuunnitelma

Sammutusvesijärjestelyitä tarkistetaan ja kehitetään säännöllisesti yhteistyössä pelastuslaitoksen ja HSY Veden kanssa.

6. Yhteistoiminta

6.1 Helsingin kaupungin pelastuspalveluneuvottelukunta

6.1.1 Nykytila

Pelastuspalvelulla tarkoitetaan eri viranomaisten ja vapaaehtoisten järjestöjen suorittamia toimia, joilla pyritään ihmishenkien ja omaisuuden suojaamiseen ja pelastamiseen sekä vahinkojen rajoittamiseen ja lieventämiseen onnettomuus- ja vaaratilanteessa. Pelastuspalveluneuvottelukunta vastaa pelastuslain 35 §:ssä (379/2011) mainittua johtoryhmää. Pelastuspalveluun kuuluvat myös valmiuden ylläpitämiseksi tarvittavat suunnittelu-, koulutus- ja muut valmistelutoimet. Pelastuspalvelu on siten yläkäsite joka sisältää viranomaisten ja vapaaehtoisten yhteistoiminnan toimintatilanteessa sekä varautumisen. Helsingin pelastuspalvelun toimeenpano-organisaatioon kuuluvat: pelastuspalveluneuvottelukunta, pelastustoiminnan johtaja, pelastuspalvelunjohtokeskus ja pelastuspalveluorganisaatiot.

Helsingin kaupungin pelastuspalveluneuvottelukunnan (PEPANK) tehtävänä on ohjata ja valvoa Helsingin kaupungin pelastuspalvelun toimeenpano-organisaatioon kuuluvien viranomaisten, virastojen ja laitosten sekä vapaaehtoisten järjestöjen suuronnettomuuksien torjuntaa koskevaa suunnittelua ja yhteistoimintaa sekä avustaa pelastustoiminnanjohtajaa toimintatilanteessa.

Pelastuspalveluneuvottelukunta tai sen osa muodostaa Helsingin pelastuspalvelun johtokeskuksen johtoryhmän, jonka tehtävänä on avustaa pelastustoiminnan johtajaa tilanteen kulloinkin vaatimassa laajuudessa.

Helsingin kaupungin pelastuspalvelun suunnittelun tarkoituksena on järjestää ja varustaa Helsingin kaupungin pelastuspalvelun operatiivinen toimintavalmius siten, että viranomaisten ja yhteisöjen kesken saavutetaan tehokas valmius kaupungin alueella suuronnettomuuksien ja vaaratilanteiden varalta. Pelastuslaitos huolehtii tämän suunnitelman valmistelusta ja ylläpidosta sekä sitä koskevien asioiden esittelystä pelastuspalveluneuvottelukunnalle koska yleinen pelastuspalvelu oleelliselta osaltaan nojautuu pelastuslakiin (379/2011) ja asetukseen (VNA pelastustoimesta). Pelastuspalveluorganisaatiot huolehtivat kukin omista tätä perussuunnitelmaa täydentävistä toimialasuunnitelmistaan.

6.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että kaikki virastot ja laitokset avustavat pelastuslaitosta suuronnettomuuksissa kaikin mahdollisin resurssein.

Haasteena on ylläpitää kaupungin liikelaitosten ja tytäryhtiöiden sitoutumista pelastuspalvelutoimintaan niiden kilpailukykyä vaarantamatta. Tavoitteena on, että virastojen tai laitosten toiminnan siirtyessä liikelaitos- tai yhtiömuotoon samalla huomioidaan niiden velvoite osallistua varautumistoimintaan.

Tavoitteena on, että pelastuspalvelutoimintaan osallistuvat virastot ja laitokset sekä yhteistointiviranomaiset ylläpitävät toimialasuunnitelmat ja yhteystietoluettelot ajan tasalla.

Pelastuspalvelutoimintaan osallistuvien virastojen ja laitosten yhteistoimintaa pelastuslaitoksen kanssa tulisi laajentaa kattamaan myös onnettomuuksien ehkäisy.

6.1.3 Toteutussuunnitelma

Ylläpidetään ja kehitetään yhteistyötä pelastuspalveluorganisaatioiden kanssa. Pelastuspalveluorganisaation toiminnan tehostamiseksi luodaan sähköinen järjestelmä, jonka tavoitteena on parantaa organisaatioiden välistä tiedonkulkua, tilannekuvan ylläpitoa, vaarailmoitusten välittämistä sekä toimintaohjeiden ja tilastoinnin dokumentointia. Järjestelmä mahdollistaa reaaliaikaisen tilanteen kehittymisen seurannan.

Pelastuslaitos huolehtii siitä, että virastojen tai laitosten toiminnan siirtyessä liikelaitos- tai yhtiömuotoon, Helsingin kaupunki samalla huomioi niiden velvoitteet osallistua varautumistoimintaan.

Pelastuslaitos valvoo toimialasuunnitelmien ja yhteystietoluetteloiden ajantasaisuutta.

Selvitetään pelastuspalvelutoimintaan osallistuvien virastojen ja laitosten mahdollisuudet laajentaa yhteistoimintaa kattamaan myös onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvät asiat.

6.2 Ensihoito ja ensivastetoiminta

6.2.1 Nykytila

Pelastuslaitoksella ja HUS:lla on yhteistyösopimus ensihoitopalveluiden järjestämisestä. Pelastuslaitos järjestää ensihoitopalvelun omakustannusperiaatteella. Tavoitteena on toteuttaa ensihoitopalvelut laadukkaasti ja taloudellisesti sekä turvata palvelun toteutuksen edellytykset ja häiriötön ensihoitovalmius.

HUS vastaa ensihoidon palvelutasopäätöksen laatimisesta ja valvonnasta. Sairaanhoitopiirin laatimassa palvelutasopäätöksessä määritellään ensihoitopalvelun järjestämistapa, palvelun sisältö, ensihoitopalveluun osallistuvan henkilöstön koulutus, valmius, tavoitteet potilaan tavoittamisajasta ja muut alueen ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat.

HUS vastaa sairaanhoitopiirin vastuulla olevasta ensihoitopalvelun järjestämisestä alueellaan. HUS toteuttaa ensihoitolääkäripäivystyksen, ensihoidon vastuulääkäripalvelut, muut lääkärijohdotiset asiantuntijapalvelut, palvelutasosuunnittelun sekä vastaa ensihoidon sähköisestä potilaskertomusjärjestelmästä.

Pelastuslaitos toteuttaa yhteistoimintasopimuksen sekä palvelutasopäätöksen mukaisen ensihoitopalvelukokonaisuuden. Pelastuslaitos vastaa ensihoito-organisaatiosta, henkilöstöhallinnosta, valmiuden ylläpidosta, kalustosta ja ajoneuvoista sekä viestiliikennejärjestelmistä. Pelastuslaitos ylläpitää EFQM-laaturjestelmää, jonka avulla toiminnan laatua on mahdollista seurata ja kehittää. Pelastuslaitoksen ensihoitohenkilöstö on pelastuslaitoksen palveluksessa ja työ- tai virkasuhteessa Helsingin kaupunkiin. Pätevyysvaatimuksina noudatetaan STM:n ensihoitopalveluasetuksen ja HUS:n ensihoidon palvelutasopäätöksen vaatimuksia huomioiden siirtymäajan säännökset.

Ensihoitopalveluasetuksen mukaisesti HUS:n päivystävä ensihoitolääkäri johtaa toiminta-alueensa ensihoitopalvelun tilannekohtaista lääketieteellistä toimintaa ja vastaa hoito-ohjeiden antamisesta alueen ensihoidon kenttäjohtajalle ja muulle ensihoidon henkilöstölle. Kenttäjohtaja toimii ensihoidon vastuulääkärin ja päivystävän ensihoitolääkärin alaisuudessa. Päivystävä ensihoitolääkäri toimii operatiivisesti kenttäjohtajan toiminnallisena esimiehenä.

Pelastuslaitoksen tarvitsema kalusto ja varusteet ovat pelastuslaitoksen hallinnassa ja pelastuslaitos vastaa niiden hankinnoista ja tarvittavista investoinneista. Pelastuslaitos vastaa ensihoitopalvelun tarvitsemien tilojen hankkimisesta tai vuokraamisesta.

Sopimustasolla ensihoitopalvelun järjestäminen toteutetaan yhteistoiminnassa, lisäksi toteutetaan yhteistoimintaa hallinnon ja operatiivisen toiminnan eri tasoilla. Keskeisimmät yhteistyön osa-alueet ovat ensihoidon vastuulääkärin ja pelastuslaitoksen tiivis yhteistoiminta, koulutus-toiminta, palvelutasosuunnittelu, laadunhallinta- ja potilasturvallisuustyö sekä ensihoidon suuronnettomuusyhteistyöryhmän toiminta. Operatiivisista yksiköistä keskuspelastusasemalta käsin toimivan lääkäriyksikön toiminta toteutetaan yhteistoimintana siten, että pelastuslaitos vastaa yksikön miehistöstä, ajoneuvosta ja varusteista ja HUS päivystävästä lääkäristä. HUS:lla on oikeus sijoittaa yksikköön myös sairaanhoitaja.

Terveystenhuoltolain 40 § 4. kohdan mukaan ensihoitopalveluun sisältyy osallistuminen alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen suuronnettomuuksien ja terveydenhuollon erityistilanteiden varalle yhdessä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Koko HUS:ssa varautumis- ja valmiussuunnittelua kokonaisuutena koordinoi valmiustyöryhmä. Ensihoitopalvelun toiminta suuronnettomuustilanteissa rakentuu päivittäiseen ensihoitovalmiuteen. Kukin pelastuslaitos vastaa toistaiseksi itse sille kuuluvan varautumisen kustannuksista vaikka varautuminen olisi keskitettyä koko HYKS aluetta varten. Varautumisen (ml. koulutus ja harjoitukset) aiheuttamat kustannukset sisällytetään vuosittaiseen talousarvioon. Toiminta CBRNE tilanteissa perustuu terveydenhuollon, pelastustoimen ja muiden viranomaisten valmiuteen. Tunnistamisen ja ilmaisimien sekä hoitolaitosten ulkopuolella tapahtuvan henkilöpuhdistuksen (dekontaminaatio) osalta HUS tukeutuu pelastustoimen valmiuksiin. Henkilöpuhdistus kuuluu pelastustoimen tehtäviin eikä HUS vastaa sen järjestämisestä tai sen aiheuttamista kustannuksista. HUS toimii asiantuntijana henkilöpuhdistukseen liittyvissä lääketieteellisissä näkökohdissa. Sekä HUS että pelastuslaitokset ylläpitävät järjestelmää, minkä avulla kukin organisaatio voi kutsua ensihoitohenkilöstöä hätätöihin suuronnettomuus- ja muissa vastaavissa tilanteissa.

6.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on toteuttaa pelastuslaitoksen ja HUS:n yhteistyösopimusta omakustannusperiaatteella.

HUS:n palvelutasopäätös määrittelee kuinka suuri osuus kunkin riskiluokan väestöstä pyritään tavoittamaan eri tehtäväkiireellisyysluokissa. Pelastuslaitos pyrkii saavuttamaan nämä tavoitteet. Tavoitteena on hallitun kehitystyön kautta ja lääketieteellisin perustein nostaa tavoittamisosuuksia lähivuosien aikana sekä laskea yksiköiden tehtäväsidonnaisuutta ja sitä kautta huolehtia henkilöstön jaksamisesta. Tavoitteeseen pääsy edellyttää ensihoidon valmiuden lisäämistä. Tavoitteen toteutumista arvioidaan seuraamalla väestön tavoittamisosuuksia eri riski- ja tehtäväkiireellisyysluokissa, tavoittamisaikojen ja tehtäväsidonnaisuuden kehittymistä sekä sydänpähdyspotilaiden selviytymistuloksia.

6.2.3 Toteutussuunnitelma

Jätkäsaaren ambulanssin (HE1322) ja Haagan ambulanssin (HE1331) valmiudet muutetaan ympärivuorokautiseksi ja ensihoidon kenttäjohtajan yksikkö miehitetään kahdella henkilöllä. Tämä edellyttäisi 17 uuden viran perustamista.

Edellä mainittujen suunnitelmien toteuttaminen edellyttää, että niitä koskeva lisärahoitus saadaan sekä HUSin yhteistoimintasopimukseen että pelastuslaitoksen käyttötalous- ja investointiraamiin.

Huomioidaan SOTE-uudistuksen vaikutukset pelastuslaitoksen asemaan ensihoitopalvelujen järjestäjänä.

6.3 Muut pelastustoimen alueet

6.3.1 Nykytila

Helsingin pelastuslaitos tekee valtakunnallista yhteistyötä muiden pelastustoimen alueiden kanssa pelastusjohtajien kesken sekä eri palvelualueilla pelastuslaitosten yhteisessä verkostossa. Päivittäinen yhteistyö sekä pelastustoiminnassa että onnettomuuksien ehkäisyssä toteutuu pääasiassa Länsi-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan pelastustoimen alueiden kanssa. Onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvää suunnitteluyhteistyötä tehdään tiiviisti edellä mainittujen aluepelastuslaitosten kanssa toimintojen yhdenmukaistamiseksi ja hyvien käytänteiden vaihtamiseksi. Pelastustoiminnan suunnittelu, hätäkeskuksen ohjeistaminen erityistilanteisiin ja suuronnettomuustilanteisiin Uudenmaan alueella, valmiuden ylläpito ja naapuriaputoimintojen yhteistyö perustuu pelastuslainsäädäntöön ja pelastustoiminnan yhteistoimintasopimuksiin.

Pelastustoimen alueen rajat ylittävästä yhteistoiminnasta on sovittu yhteistoimintasopimuksella Helsingin, Itä-, Keski- ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa. Sopimuksen tarkoituksena on tukea alueiden yhteisten pelastustoiminnan resurssien koordinoitua johtamista.

6.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on ylläpitää hyväksi todettua yhteistoimintaa muiden pelastustoimen alueiden kanssa. Yhteistoiminnan tulee kattaa tarkoituksenmukaisin osin koko pelastuslaitos ylimmästä johdosta pelastuslaitoksen ydintoimintoihin asti.

6.3.3 Toteutussuunnitelma

Naapurialueiden pelastuslaitosten kanssa jatketaan yhteistyötä pelastustoiminnassa sekä pelastustoiminnan ja onnettomuuksien ehkäisyn suunnittelussa, seurannassa ja valmiuden kehittämisessä.

Yhteistyötä muiden pelastuslaitosten kanssa jatketaan myös valtakunnallisella tasolla.

6.4 Öljyntorjunta

6.4.1 Nykytila

Öljyvahingossa torjuntatoimet tapahtuvat Helsingin pelastustoimen alueen voimassa olevan öljyntorjuntasuunnitelman mukaisesti, pelastuspalvelujärjestelmään tukeutuen. Tällöin toimintaan osallistuu useita keskeisiä virastoja, laitoksia ja muita yhteistyökumppaneita, joiden kanssa on sovittu yhteistoiminnasta öljyntorjunnassa.

Suuren alusöljyvahingon akuuttivaiheessa tarvittava torjuntahenkilöstö on varattu Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen ja muiden virastojen henkilöstöstä sekä sopimuspalokuntien hälytettävissä olevasta henkilöstöstä. Pitkäkestoisessa torjunta- ja puhdistusoperaatiossa joudutaan rekrytoimaan suuri määrä lisähenkilöstöä väliaikaisesti Helsingin kaupungin palvelukseen.

Öljyntorjuntaa voidaan Helsingin pelastuslaitoksen vastuualueella tehostaa tarvittaessa virkaavalla tai muutoin, esim. sopimuksiin perustuen. Merkittävimmät yhteistyöviranomaiset ja –tahot ovat: Suomen ympäristökeskus (SYKE), Uudenmaan ELY-keskus, Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, Suomenlahden rannikon pelastuslaitokset ja Meritaito sekä Maanpuolustuskoulutusyhdistys MPKY. Näiden lisäksi voidaan tukeutua muihin, esimerkiksi yksityisiin palveluntarjoajiin, jotka voivat tuottaa tarvittavat toiminnot.

Edellä mainittuja valmiusjärjestelyjä täydentää ohje- Suomenlahden alueen alusöljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjunnan yhteistoimintasuunnitelma jonka perusteella torjunta-apua varaudutaan antamaan ja vastaanottamaan yli kuntarajojen.

6.4.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Öljyntorjunta on järjestetty öljyntorjuntasuunnitelman mukaisesti.

Kehitettäviä toimintoja ovat mm. öljyisen jätteen logistiikkaan liittyvät palvelut, joiden järjestäminen ei pitkäkestoisessa ja laajamittaisessa torjuntatilanteessa onnistu kaupungin omin resurssein.

6.4.3 Toteutussuunnitelma

Öljyntorjuntavalmiutta ei voida kasvattaa nykyisestä tasosta, mikäli siihen ei saada olennaiselta osalta kaupungin ulkopuolista rahoitusta.

6.5 Merellinen toiminta

6.5.1 Nykytila

Helsingin kaupungin merialue käsittää 500 km² josta puolet on avomerta, 315 saarta ja 110 km rantaviivaa. Sipoon liitosalue kasvatti merellistä vastuualuetta vuonna 2009. Yhteistoimintasopimusten puitteissa käytetään kalustoa ja miehistöä myös kaupungin rajojen ulkopuolella.

Pelastuslaitoksen merellä tapahtuva toiminta käsittää pelastuslaitoksen aluskalustolla suoritettavat palo- pelastus- lääkintä- ja öljyntorjuntatehtävät. Helsingin pelastuslaitos on varautunut meripelastustehtäviin solmimalla yhteistoimintasopimuksen Suomenlahden merivartioston kanssa. Pelastuslaitoksen meriyksiköt ovat sopimuksen perusteella varautuneet toimimaan merionnettomuuksissa koko Suomenlahden meripelastusalueella.

Pelastuslaitoksella on neljä toimivaa meriasemaa Kaivopuistossa, Suomenlinnassa, Laivalahdessa ja Vuosaaren Porslahdessa (väliaikainen meriasema). Pelastuslaitoksen öljyntorjuntavärikkö Santahaminassa tukee osaltaan lisäksi alusöljyvahinkojentorjuntaa. Meriasemien sijainnit on suunniteltu kattamaan Helsingin merialueet mahdollisimman optimaalisella toimintavalmiudella.

Vuonna 2011 aloitettiin Helsingin, Keski-Uudenmaan, Länsi-Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan pelastustoimialueiden pelastusjohtajien esityksestä työryhmätoiminta joka tähtää alueen merellisen yhteistoiminnan tehostamiseen. Työryhmä on kartoittanut käytettäviä resursseja ja jatkossa vastasuunnittelusta sovitaan niin, että meritoimintaresursseja hyödynnetään tehokkaammin kyseisten pelastustoimialueiden merialueilla.

Suomenlahden merivartioston kanssa tehdyn yhteistoimintasopimuksen hengessä päällystöö on koulutettu raja- ja merivartiokoulun OSC –kursseilla (On Scene Commander) ja yksikön päälliköitä SRU –kursseilla (Sea Rescue Unit). Yhteistoimintaa harjoitellaan vuosittain useissa meri-

pelastusharjoituksissa. Pelastuslaitoksella ja Rajavartiolaitoksella on sopimus, jossa pelastuslaitos sitoutuu ylläpitämään jatkuvaa pelastustoimen erityisosaamista meripelastuksen erityistilanteisiin MIRG-tukikohdassa Malmilla.

6.5.2 Tavoite ja kehittämissuunnitelma

Tavoitteena on hoitaa pelastustoimen lakisääteiset tehtävät (öljyntorjuntatehtävien lisäksi) Helsingin merialueella. Vasteet suunnitellaan lähimmän yksikön periaatteella naapurialueiden aluskalustoa hyödyntäen.

Merkittävän haasteen tulevaisuudessa muodostaa aluskaluston telakkatoiminnan järjestäminen, koska nykyiset telakointimahdollisuudet poistuvat ja korvaavia palveluja ei ole tiedossa.

Aluskaluston hankinnat on suunniteltu yhdessä öljyntorjuntaprosessin kanssa. Alushankinnat näkyvät öljyntorjunnan investointisuunnitelmissa.

6.5.3 Toimintasuunnitelma

Selvitetään alustukikohdan ja valmiustelakan rakentamismahdollisuuksia Helsingin alueella.

Alusmiehistölle järjestetään taso- ja näyttökokeet vuosittain.

Alusmiehistölle järjestettävä koulutus ja harjoitukset toteutetaan pääosin osana öljyntorjuntasuunnitelmaan sisältyvää koulutusta.

6.6 Meripelastus ja MIRG-toiminta (Maritime Incident Response Group)

6.6.1 Nykytila

Kasvava alusliikenne Suomenlahden itäosiin sekä risteävä matkustajaliikenne erityisesti Helsingin ja Tallinnan välillä vaikuttaa alussonnettomuusriskin kasvuun Helsingin edustalla merkittävästi. Kasvaneen riskin ja meripelastustehtävien erityispiirteiden sekä lakisääteisen velvoitteen takia pelastuslaitokselle on koulutettu kansainväliset merenkulun määritelmät täyttävä meripelastuksen erikoiskoulutettu pelastusryhmä, MIRG-ryhmä (Maritime Incident Response Group). Meripelastushelikoptereihin tukeutuva MIRG-toiminta täydentää pelastuslaitoksen aluskalustolla tapahtuvaa toimintaa.

Pelastuslaitoksen on meripelastuslain (1145/2001) velvoitteen perusteella osallistuttava rajavartiolaitoksen johtamiin, merellä tapahtuviin ja pelastustoimen erikoisosaamista vaativiin tehtäviin, kuten laivapaloihin. Lakisääteisen velvoitteen lisäksi pelastuslaitoksella ja Suomenlahden merivartiostolla on ollut yhteistoimintasopimus vuodesta 1994 lähtien. Yhteistoimintasopimuk-

sen toiminta-alue käsittää koko Suomenlahden meripelastusalueen. Sopimuksen tarkoituksena on kehittää yhteistoimintaa ja valmiuksia vaativien pelastustehtävien suorittamisessa. Pelastuslaitoksen MIRG-ryhmä on sijoitettu Malmin pelastusasemalle ja se on jatkuvassa valmiudessa, kuten myös toimintaan koulutetut ryhmä- ja joukkueenjohtajat. MIRG-toiminta on kansallista ja velvoittaa lähettämään ryhmän myös oman kunnallisen pelastustoimialueensa ulkopuolelle ja jopa naapurimaidemme vesialueille. MIRG-toimintaa ohjaa kansallinen sisäasiainministeriön alainen ohjausryhmä. Pääosan MIRG-toiminnan kustannuksista maksaa toimintaan osallistuva pelastuslaitos.

6.6.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

MIRG-toimintaan osallistuville pelastuslaitoksille on luotu oma peruskoulutusjärjestelmä sekä miehistön, että päällystön osalta. Koulutuksen antaa Raja- ja Merivartiokoulu (RMVK). Tulevaisuudessa on tavoitteena lähettää jokaiselle kurssille maksimaalinen määrä henkilöstöä, siten että ennen vuotta 2020, pelastuslaitoksella on uuden järjestelmän mukaan koulutettua ja varustettua, välittömässä lähtövalmiudessa olevaa miehistöä 18 henkilöä. Pelastuslaitoksella ja Rajavartiolaityksella on sopimus, jossa pelastuslaitos sitoutuu ylläpitämään jatkuvaa pelastustoimen erityisosaamista meripelastuksen erityistilanteisiin MIRG-tukikohdassa Malmilla.

6.6.3 Toteutussuunnitelma

Pyritään täyttämään vuosittain pelastuslaitokselle osoitetut koulutuspaikat MIRG-miehistö- sekä MIRG-päällystökursseilla.

Toiminta järjestetään niin, että Rajavartiolaityksen kanssa tehtyä sopimusta voidaan noudattaa.

6.7 Paikallinen turvallisuussuunnittelu

6.7.1 Nykytila

Pelastuslain 42 §:n (379/2011) mukaan pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön. Helsingin kaupungissa paikallista turvallisuussuunnittelua ja –yhteistyötä ohjaavat kaupunginjohtaja, poliisikomentaja sekä pelastuskomentaja. Kaupunkitason työn koordinoiminen tapahtuu keskushallinnon turvallisuus- ja valmiusyksikössä.

Pelastuslaitos on vuodesta 2011 alkaen suunnannut yhden henkilön työpanoksen sosiaaliviraston paloturvallisuuteen liittyviin ohjaus- ja neuvontatehtäviin.

6.7.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on aktiivinen paikallisen turvallisuussuunnittelun yhteistyö eri viranomais- ja järjestötoimijoiden kanssa.

6.7.3 Toteutussuunnitelma

Tehdään aktiivista yhteistyötä eri viranomais- ja järjestötoimijoiden kanssa.

6.8 Virka- ja asiantuntija-avun antaminen ja pyytäminen

6.8.1 Nykytila

Pelastuslain 49 §:n (379/2011) mukaan valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset ovat velvollisia antamaan pyynnöstä pelastusviranomaisille toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua.

Pelastuslain 50 §:n (379/2011) mukaan pelastusviranomainen voi antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Pyyntöjä esitetään jonkin verran ja ne ratkaistaan tapauskohtaisesti.

6.8.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastuslaitokselle tulisi luoda vakioidut menettelyt virka- ja asiantuntija-avun pyytämisestä.

Pelastuslaitokselle tulisi luoda ohjeistus siitä, miten pelastuslain 50 §:ää (379/2011) sovelletaan yleisimmin esiintyvien pyyntöjen osalta.

6.8.3 Toteutussuunnitelma

Luodaan ohjeistus virka- ja asiantuntija-avun pyytämisestä sekä pelastusviranomaisen antamasta virka-avusta muille viranomaisille yleisimmin toistuvien pyyntöjen osalta.

6.9 Väestönsuojeluun varautuminen

6.9.1 Nykytila

Väestönsuojeluun varautuminen on poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan suunnittelua ja etukäteen tapahtuvia valmisteluja. Näitä ovat muun muassa henkilöstön varaaminen ja kouluttaminen, johtamis-, valvonta- ja hälytysjärjestelmien ylläpito sekä varautuminen pelastustoimintaan ja

evakuointeihin. Tämä edellyttää laajaa yhteistyötä pelastustoimen, kaupungin virastojen ja liikelaitosten, yhteistoimintaviranomaisten sekä järjestöjen kanssa. Yhteistoiminta toteutetaan pelastuslain 47 §:n ja 64 §:n (379/2011) mukaisesti pelastuslaitoksen johtamana ja yhteen sovittamana.

6.9.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Pelastuslaitos tekee yhteistyökumppaneiden kanssa suunnitelmallista ja oikea-aikaista yhteistyötä sekä pyrkii syventämään väestönsuojelutietoutta. Väestönsuojeluvalmiuteen osallistuvat tahot ylläpitävät väestönsuojeluun liittyvät suunnitelmat ja toimenpiteet.

6.9.3 Toteutussuunnitelma

Pelastuslaitos johtaa ja yhteen sovittaa väestönsuojeluun varautumisen edellyttämän yhteistoiminnan.

7. Resurssit

7.1 Pelastuslaitoksen organisaatio

Helsingin pelastuslaitoksen toiminta on järjestetty matriisiorganisaation malliin, jossa pelastustoimen osasto vastaa pelastustoiminnan ja ensihoidon operaatioista, valvontatoiminnasta sekä turvallisuusviestinnän palvelutuotannosta. Pelastustoimen osasto on jaettu neljään alueeseen, joilla on yhteensä seitsemän vakinaista pelastusasemaa.

Pelastuslaitoksen palvelutuotantoa tukee kaksi osastoa, joista tekninen osasto tuottaa ostopalvelut, kiinteistö- ja materiaalihallinnon, kalustohuollon, rakennuttamis- ja ylläpitopalvelut sekä ICT-palvelut. Hallinto- ja kehittämisosasto vastaa henkilöstö- ja taloushallinnon lisäksi strategisesta suunnittelusta, toiminnanohjauksesta ja resurssien ohjaamisesta sekä tuottaa lisäksi kaikki pelastustoimen ja ensihoitopalvelun tarvitsemat suunnittelu-, ohjaus- ja kehittämispalvelut ja päätöksenteon tukipalvelut.

7.2 Henkilöstö

7.2.1 Nykytila

Pelastuslaitoksella on käytettävissään 693 vakanssia. Ennusteen mukaan vuoden 2014 lopussa voimassa on 675 palvelussuhdetta ja palkkalistoilla on yhteensä 652 henkilöä. Vuonna 2015 pelastuslaitos arvioi palkansaaajien keskimääräksi 672 henkilöä.

Pelastuslaitos on vuonna 2014 lisännyt onnettomuuksien ehkäisytoimintaan suunnattua henkilötyöpanosta tiivistämällä työajan käyttöä ja osallistamalla kaikki pelastustoiminnan päällystöviranhaltijat valvontatehtäviin. Näillä resurssikohdennuksilla ei ole ollut vaikutusta pelastustoiminnan operatiiviseen toimintavalmiuteen. Ensihoitohenkilöstön mitoitus on viimeiset vuodet

säilynyt muuttumattomana eikä ensihoidon perusvalmiuteen käytettävä mitoitus vaikuta pelastustoiminnan käytettävissä oleviin henkilöresursseihin.

Pelastustoiminnan käytettävissä oleva miehistömitoitus on nykyisellään erittäin niukka. Nykyisellä henkilöstömitoituksella Jätkäsaaren pelastusyksikön resurssit on jouduttu hajauttamaan muille pelastusasemille.

7.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Vuoden 2015 talousarvioehdotuksessa pelastuslaitokselle ei ole ehdotettu yhtään uutta vakanssia. Pelastustoimeen kohdennettuja lisävakansseja ei sisälly myöskään vuosien 2016 – 2017 taloussuunnitelmiin.

Tämän hetkisen riskianalyysin perusteella pelastustoiminnan valmiuden kehittämisen kannalta suurimmat hyödyt saataisiin siirtämällä ensisijaisesti Malmin asema nykyistä parempaan sijaintiin ja toissijaisesti sijoittamalla yksi pelastusyksikkö uudelle pelastusasemalle Konalan alueelle (aikaisemmin Lassila). Malmin aseman muutoksella ei arvioida olevan henkilöstövaikutuksia, sen sijaan pelastusyksikön sijoittaminen Konalaan vaatisi 1+3 vahvuudella 24 uutta virkaa ja 1+5 vahvuudella 36 uutta virkaa.

Helsingin alueen riskianalyysin kannalta edellisiä heikompi ratkaisu olisi palauttaa Jätkäsaaren sijoitettu pelastusyksikkö valmiuteen. Vahvuuden nosto vaatisi 1+3 vahvuudella 24 uutta virkaa ja 1+5 vahvuudella 36 uutta virkaa.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu edellä mainittujen vaihtoehtojen välittömiä kustannusvaikutuksia vuoden 2014 hintatasossa.

Käyttömenot/v	Malmi 0 vakanssia	Jätkäsaari 24 vakanssia	Jätkäsaari 36 vakanssia	Konala 24 vakanssia	Konala 36 vakanssia
Palkat ja ta-kulut	0	950 000	1 710 000	1 140 000	1 710 000
Muut henkilöstömenot	0	250 000	450 000	300 000	450 000
Aseman käyttömenot	0			230 000	230 000
Pelastusyksikön käyttömenot	0			20 000	20 000
	0	1 200 000	2 160 000	1 690 000	2 410 000

Uusien pelastusasemien rakentamista ei ole suunniteltu lähivuosille ja uuden aseman henkilöstötarpeet ajoittuvat siten tämän palvelutasopäätöksen tarkastelujakson ulkopuolelle.

Välittömissä kustannuksissa ei ole huomioitu kustannuksia, jotka aiheutuvat pelastuskoulun siirtämisestä uusiin tiloihin, mikäli Jätkäsaaren pelastusasema otetaan uudelleen pelastustoiminnan operatiiviseen käyttöön.

Pelastuslaitoksen tavoitteena edistää ikääntyvien palomiesten mahdollisuuksia toimia pelastustoimen palvelutuotannossa eläkeikään saakka.

7.2.3 Toteutussuunnitelma

Henkilöstöpanos kohdennetaan pelastustoimen eri tehtäviin mahdollisimman tuottavalla tavalla.

Henkilöstösuunnittelu ja urakehitysmallit toteutetaan kokonaisvaltaisesti ja tuottavasti.

Selvitetään mahdollisuudet hyödyntää ikääntyviä palomiehiä nykyistä laaja-alaisemmin pelastustoimen kaikissa palvelutehtävissä.

7.3 Kalusto

7.3.1 Nykytila

Kaluston nykytila on hyvä. Operatiivisen valmiuden taso ylläpidetään peruskalustohankinnoilla. Jos tarvittavia korvaushankintoja joudutaan lykkäämään, se vaikuttaa kalustoa rapauttavasti ja nostaa ylläpito- ja käyttökustannuksia. Tilanteen ylläpito edellyttää, että kaluston tunnistettuja ja testattuja kiertoaikoja noudatetaan. Toimiva ja ehjä kalusto on ensiarvoisen tärkeä työturvallisuustekijä. Henkilöön terveyteen vaikuttavia seikkoja tutkitaan yhä enemmän ja saadut tulokset vaikuttavat päätöksentekoon materiaalisuunnittelussa ja toimintavoissa.

Helsingin pelastuslaitoksella on käytössään ajoneuvokalustoa taulukon 2 mukaisesti.

Taulukko 1. Ajoneuvokalusto.

Ajoneuvotyyppi	Lukumäärä
Sammutusauto	9
Varasammutusauto	3
Pelastuskoulun sammutusauto	4
Säiliöauto	3
Puomitikasauto	4
Sisäpihatikasauto	1
Varapuomitikasautot	1
Raivausauto	2
Johtautot	3
Varajohtauto	1
Konttiauto	4
Telamaasturi	1

7.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Palo- ja pelastuskaluston tärkeimpiä investointeja suunnitelmakaudella ovat kahdeksan pelastusyksikön ja niiden kaluston sekä ambulanssien korvaushankinnat. Uudet pelastusyksiköt sijoitetaan ensilähtöön seitsemäksi vuodeksi, jolloin nykyiset siirretään vara-autoiksi tai pelastuskoulun käyttöön seuraavaksi seitsemäksi vuodeksi. Edelleen vara-autot luovutetaan sopimuspaikuntien käyttöön vähintään seitsemäksi vuodeksi.

Tavoitteena on toteuttaa toiminnanohjausjärjestelmä, jonka avulla kaluston sijainti tunnistetaan reaaliajassa ja mm. tarvittavat määräaikaishuollot voidaan tehdä järjestelmällisesti ja suunnitelmasti aikataulussa.

Hankinnoissa pyritään löytämään turvallisia ja taloudellisesti tehokkaita ratkaisuja. Korvaushankintoja suoritetaan tarpeen mukaan.

Öljyntorjuntakaluston lisäykset on esitetty Helsingin pelastustoimen alueen öljyntorjuntasuunnitelman käyttö- ja hankintasuunnitelman tarkistamisen yhteydessä vuosille 2013 – 2017.

7.3.3 Toteutussuunnitelma

Palo- ja pelastuskalustoa uusitaan toteutussuunnitelman mukaisesti määrärahojen puitteissa.

7.4 Toimitilat

7.4.1 Pelastusasemat

7.4.1.1 Nykytila

Pelastuslaitoksella on käytössään kahdeksan pelastusasemaa: Keskuspelastusasema, Erottajan pelastusasema, Haagan pelastusasema, Käpylän pelastusasema, Malmin pelastusasema, Herttoniemen pelastusasema, Mellunkylän pelastusasema sekä Suomenlinnan pelastusasema. Jätkäsaaren pelastusasemalla toimivat pelastuslaitoksen osaamiskeskus ja pelastuskoulu ja lisäksi sieltä operoi ensihoitoyksikkö.

7.4.1.2 Kehittämistarpeet

Pelastusasemien tärkein investointi palvelutasopäätöskaudella on vuonna 1961 valmistuneen Haagan pelastusaseman peruskorjauksen toteuttaminen

Jo palvelutasopäätöksen täydennysosassa vuonna 2007 tunnistettiin tarve siirtää Malmin pelastusasema riskeihin nähden keskeisemmälle sijaintipaikalle. Aseman uusiminen riippuu Malmin alueen kaavoituksen ja rakentumisen aikataulusta ja toteutuksesta. Malmin aseman siirto edellyttäisi 5,2 miljoonan euron varausta investointisuunnitelmaan.

Riskianalyysissä on lisäksi tunnistettu puutteet toimintavalmiudessa Konalan-Lassilan alueilla. Laajasalon pelastusaseman rakentamistarve liittyy olennaisesti Kruunuvuoren rannan rakentamiseen. Kruunuvuoren alueella riskit kasvavat väestömäärän kasvaessa merkittävästi vuoden 2016 jälkeen.

Uusien pelastusasemien rakentamista ei ole suunniteltu lähivuosille ja uuden kustannusvaikutukset ajoittuvat siten tämän palvelutasopäätöksen tarkastelujakson ulkopuolelle. Yhdellä uudella pelastusyksiköllä varustetun pelastusaseman aseman perustaminen edellyttää rakennukseen ja uuteen pelastusyksikköön noin 5,6 miljoonan euron investointivarausta.

Edellä mainitun lisäksi pelastuslaitoksella voi olla tulevaisuudessa toimintaympäristön muutosten ja riskianalyysin perusteella tarkentuvia rakentamistarpeita mm. Sipoosta liitetyllä alueella ja Kivikossa.

7.4.1.3 Toteutussuunnitelma

Haagan pelastusaseman peruskorjaus toteutetaan suunnitelman mukaisesti.

7.5 Sopimuspalokunnat

7.5.1 Nykytila

7.5.1.1 Yleistä

Helsingissä on 15 sopimuspalokuntaa, jotka ovat sijoittuneet tasaisesti Helsingin kaupungin alueelle. Sopimuspalokunnat toimivat pelastuslaitoksen vakinaisen operatiivisen henkilöstön apuna palokuntasopimuksissa määritellyllä tavalla. Sopimuspalokunnat toimivat ensivasteperusteisesti eläinpelastustehtävissä, luonnononnettomuuksissa ja maastopaloissa. Muissa operatiivisissa tehtävissä ne ovat tukitoimintoja suorittavia yksiköitä.

Sopimuspalokuntaverkko on riittävä Helsingissä vuosittain tapahtuviin onnettomuustyyppeihin ja niiden riskeihin ja laajuuksiin nähden. Sopimuspalokuntien henkilöstön toimintakykyä seurataan vuosittain terveystarkastuksilla, kuntotesteillä, toimintakyvyn arvioinneilla, henkilökohtaisilla sekä yksikkötasoisilla valmiuskokeilla ja osaamisen tasoa mittaavilla tehtävillä.

Pelastuslaitos tarkistaa vuosittain helsinkiläisten sopimuspalokuntien laatuluokituksen, jonka perusteella sopimuspalokunnat jaetaan tukipalokuntiin ja reservipalokuntiin. Laatuluokitus määrittyy sopimuspalokunnan toimintavalmiuden, henkilöstön toimintakyvyn sekä käytettävissä olevan kaluston perusteella.

Sopimuspalokunnat osallistuvat turvallisuusviestintä- ja valistustoimintaan järjestämällä vuosittain erilaisia turvallisuuskoulutustilaisuuksia oman vpk-alueensa vaikutuspiirissä. Sopimuspalokuntien korvaukseen oikeuttava valistuskoulutus tai neuvontatehtävä voi olla aiheisällöltään alkusammutuskoulutus, paloturvallisuusluento, omatoimisen varautumisen koulutus, hätäensiapu, poistumisharjoitus tai jokin näihin verrattava tapahtuma.

7.5.1.2 Sopimuspalokunnat poikkeusoloissa

Sopimuspalokuntien henkilöstön ja kaluston käytettävyys korostuu poikkeusoloissa ja sopimuspalokunnilla on suuri merkitys Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen poikkeusolojen valmiudessa. Voimassaolevien suunnitelmien mukaan pelastuslaitoksen perustamisvastuulla olevia pelastuskomppanioita kytetään miehittämään kolmesta neljään sopimuspalokuntien henkilöstöä.

Sopimuspalokuntien miehistöön kuuluu myös ikääntyneitä henkilöitä, jotka eivät fyysisen kuntosuhteensa puolesta enää sovellu varsinaiseen sammutustoimintaan ja pelastustyöhön. Heidän osaamisensa tulisi hyödyntää osoittamalla heille sopimuspalokuntien kautta tehtäviä yleisen väestönsuojelun organisaatiossa.

7.5.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on, että Helsingin 15 sopimuspalokunnan valmius pidetään nykytasolla. Sopimuspalokuntien tulee sopimuksissa määritellyllä tavalla kyetä savusukellustehtäviin rakennuspaloissa, korkean paikan työskentelyyn, eläinpelastukseen, maastopalojen ja öljyntorjuntaan sekä merelliseen toimintaan ja pintapelastustehtäviin.

Luonnononnettomuuksien lisääntyminen sekä operatiivisen toiminnan tehtävien painopisteen muutos perinteisistä sammutustehtävistä pelastustehtäviin liikenteessä ja yhteiskunnan teknistyvässä kaupunki-infrastruktuurissa on huomioitava sopimuspalokuntien kehittämisessä, osaamisessa, kalustossa ja erikoistumisessa entistä enemmän. Uusien tehtäväkokonaisuuksien aiheuttama koulutustarve tulee huomioida talouden ja henkilöstön suunnittelussa siten, että pelastuslaitos voi tukea sopimuspalokuntien koulutusta.

Sopimuspalokuntien tehtävien monimuotoisuutta kehitetään koko pelastustoimen tehtäväalueella.

7.5.3 Toteutussuunnitelma

Sopimuspalokuntien osaamisen tasoa ja monipuolisuutta pyritään nostamaan koulutuksin ja harjoituksin. Sopimuspalokuntatoimintaa jatketaan arvioiden yhteiskunnan muuttumisesta aiheutuvat tarpeet.

Sopimuspalokuntien tehtävien monimuotoisuutta kehitetään koko pelastustoimen tehtäväalueella. Näillä toimenpiteillä ei kuitenkaan vähennetä pelastustoiminnan ammattilaisten työtehtäviä.

8. Tukitoiminnot

8.1 Tieto- ja viestijärjestelmät

8.1.1 Nykytila

Pelastuslaitoksen tieto- ja viestijärjestelmien nykytila on vakaa, mutta osa järjestelmistä on tulossa elinkaarensa päähän.

Koko kaupunkia koskevia tietojärjestelmien kehittämishankkeita ovat esimerkiksi Tilauksesta maksuun – hanke, jonka kokonaistavoitteena on tilauksesta maksuun -prosessin järjestäminen kaupunkiyhteisellä tavalla. HR - tietojärjestelmähankkeen tarkoituksena on uudistaa kaupungin henkilöstöhallinnon palvelut ja prosessit sekä hankkia näitä tukemaan uusi kaupunkiyhteinen HR - tietojärjestelmä.

8.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Huolehditaan tieto- ja viestijärjestelmien ajantasaisuudesta ja uusitaan järjestelmiä tarpeen mukaan.

8.1.3 Toteutussuunnitelma

Valmistaudutaan ERICA:n, KEJOn ja Varannon käyttöönottoon valtion aikataulun mukaisesti ja osallistutaan aktiivisesti niiden kehittämishankkeisiin.

Operatiivinen henkilöstösuunnittelujärjestelmä HESU uusitaan.

Pelastuslaitos osallistuu koko kaupunkia koskevien tietojärjestelmien kehittämishankkeisiin.

8.2 Osaamisenhallinta

8.2.1 Osaamisen kehittäminen ja hallinta

8.2.1.1 Nykytila

Pelastuslaitoksen tuottavuuden kasvu perustetaan henkilöstön ja organisaation osaamisen kehittämiseen sekä sen tehokkaaseen hallintaan.

Sammutus- ja pelastustoiminnan osalta henkilöstön osaamisen hallinnan runko perustuu vuorokoulutukseen, joka on päivittäistä ja joustavasti aikataulutettua toimintavalmiuden ja hälytystehtävien ehdoilla. Täydennyskoulutus mahdollistaa haastavampien, laajempien ja pitkäkestoisem-

pien koulutusten ja harjoitusten järjestämisen sekä suuntaamisen yksilöllisemmälle kohderyhmälle. Pelastuslaitos laatii vuosittaisen koulutussuunnitelman, joka kattaa sekä vuoro- että täydennyskoulutuksen.

Ensihoitoyhteistyösopimuksen mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia siitä, että ensihoitajien tieto- ja taitotaso on riittävää ja että he kykenevät suoriutumaan sopimuksen edellyttämistä tehtävistä potilasturvallisuus huomioiden. Tätä varten laaditaan vuosittain ensihoitajien koulutussuunnitelma, missä huomioidaan uuden tiedon käyttöönotto ja säännöllinen perehdytys-, vuoro- ja täydennyskoulutus. Tämän lisäksi pelastuslaitos vastaa uusien pelastajien tutkintokoulutuksesta. Pelastuslaitos laatii vuosittaisen koulutussuunnitelman yhteistyössä HUS ensihoitoyksikön kanssa. Uusien työntekijöiden perehdytyksestä on olemassa pelastuslaitoksen laatima kirjallinen perehdytysuunnitelma. Perehdytyksen yhteydessä varmennetaan uuden henkilöstön osaaminen. Ensihoidon vuorokoulutusta varten pelastuslaitos laatii vuosittain vuorokoulutussuunnitelman, jonka ensihoidon vastuulääkäri hyväksyy. Vuorokoulutusta annetaan keskimäärin yhtenä työvuorona viikossa ja henkilöstö osallistuu siihen operatiivisen tilanteen sallimissa rajoissa. Ensihoitajien itsenäisen työskentelyn tukemiseksi henkilöstön kykyjä toimia perus- tai hoitotason tehtävissä arvioidaan säännöllisesti. Operatiivisen henkilöstön ammattitaidon arviointi tapahtuu vähintään joka toinen vuosi sairaanhoitopiirin ohjaamana. Erityisryhmien (lääkäriyksikön henkilöstö ym.) koulutus ja muu erityistäydennyskoulutus (simulaatiokoulutus, ETS ym.) sovitaan vuosittain erikseen.

Onnettomuuksien ehkäisyn osalta osaamisen hallinta perustuu sisäisesti järjestettyyn koulutukseen, työtehtäviä tukevaan ulkopuoliseen koulutukseen sekä työnantajan tuella suoritettavaan ammatillista kehittymistä tukevaan tutkintoon johtavaan koulutukseen.

8.2.1.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Perustehtävien osaamisen hallinta vaatii jatkuvasti ylläpitokoulutusta, jotta erilaiset taktiikat, tekniikat ja työturvallisuus pysyvät määritellyllä tasolla. Suuret muutokset kaupungin infrastruktuurissa, erilaiset määräykset ja kehittyneet pelastusvälineet asettavat uusia vaatimuksia henkilöstölle ja osaamisenhallinnan suunnitteluun. On tärkeää tarkoin määritellä ne osaamisen alueet, joihin henkilöstön osaamisessa keskitytään.

Operatiivisen henkilöstön työn luonteen ja laajuuden takia työvuoron aikana tapahtuva koulutus ja harjoittelu vaativat avukseen henkilöstöresurssien ja soveltuvien harjoittelupaikkojen kehittämistä. Kehittämistyön alle otetaan myös pelastusalan miehistötutkinnon suorittaneiden henkilöiden perehdytyskurssit turvallisuuskouluttajiksi tai mahdollisesti palotarkastajiksi. Pelastustoiminnan koulutus toteutetaan koulutussuunnitelman mukaisesti ja sitä mitataan ja raportoidaan säännöllisesti.

Ensihoidon koulutus toteutetaan koulutussuunnitelman mukaisesti ja sitä mitataan ja raportoidaan säännöllisesti. Pelastuslaitoksen tulee mahdollistaa henkilöstönsä osallistuminen työaikana täydennyskoulutukseen irrotettuna operatiivisista tehtävistä. Koulutus voi olla HUS:n tai työnantajan järjestämää tai ulkopuolelta hankittua.

8.2.1.3 Toteutussuunnitelma

Osaamisvaatimuksia, osaamista sekä kehittyvien tehtävien edellyttämän kompetenssin tulevaisuuden vaatimuksia seurataan suunnitelmallisesti ja osaamista kehitetään tämän mukaisesti. Pelastuslaitos kannustaa henkilökuntaansa kehittämään osaamistaan ja tarjoaa osaamista vastaavaa työtä.

Toteutetaan henkilöstön vuosittain osaamistarveanalyysi, jonka pohjalta koordinoidaan pelastuslaitoksen henkilöstön täydennyskoulutusta.

Pelastuslaitos mahdollistaa henkilöstönsä osallistumisen täydennyskoulutukseen työaikana.

Sekä ensihoidon että pelastustoimen ja tukitoimintojen täydennyskoulutuksen vaatima koulutussuunnitelma lasketaan mukaan laitoksen henkilöstömitoitukseen ja koulutussuunnitelmat laaditaan toteutettavissa olevalle tasolle.

8.2.2 Pelastuskoulu

8.2.2.1 Nykytila

Varmistaakseen tarvittavan henkilöstön saatavuus ja korkeatasoinen osaaminen eri tehtävissä, pelastuslaitos ylläpitää omaa Pelastuskoulua.

Pelastuslaitoksen operatiivisen henkilöstön rekrytointi perustuu laitoksen henkilöstösuunnitelmaan ja pelastuslaitoksen oman oppilaitoksen koulutuskapasiteettiin. Näin katetaan mm. viranhaltijoiden luonnollinen poistuma ja mahdollisten lisävirkojen täyttö. Pelastuskoulu rekrytoi arviolta vuosittain yhden 15 oppilaan kurssin. Kurssin kesto on kaksi vuotta. Ensihoitoasetuksen mukaisen pätevyyden saavuttaakseen valmistuvat pelastajat jatkavat opiskeluaan oppisopimusmuotoisesti noin vuoden ajan.

Tarvittaessa laitoksen operatiivisen henkilöstön rekrytointivaje katetaan perehdytyskursseilla, joiden pääsyvaatimuksena ovat pelastajatutkinto ja ensihoitoasetuksen mukainen terveydenhuollon ammattitutkinto. Pelastuskoulu järjestää alipäällystökurssin pääsääntöisesti joka toinen vuosi.

8.2.2.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Tavoitteena on kehittää toimintaa jatkuvan parantamisen periaatteella. Osaamisenhallinnasta huolehditaan kannustamalla kouluttajia ammatillisen osaamisen jatkuvaan päivittämiseen ja pedagogisiin opintoihin. Koulutuksessa hyödynnetään pelastuslaitoksen harjoitusaluetta. Kaluston osalta tukeudutaan pelastuslaitoksen operatiivisen kaluston kierrätykseen.

8.2.2.3 Toteutussuunnitelma

Osallistutaan aktiivisesti pelastuslaitoksen harjoitusalueen kehittämisen suunnitteluun.

8.3 Tutkimus- ja kehittämistoiminta

8.3.1 Nykytila

Kansallisesti tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen on ollut yksi toimialan kehittämisen painopisteitä.

Pelastuslaitoksella on toimintojen kehittämiseksi pyritty järjestelmälliseen tutkimukseen, jonka voimavarat ovat kuitenkin niukat. Pelastuslaitoksella on vuosittain ollut käynnissä 1-3 kpl valtakunnallisia tutkimushankkeita, joissa pelastuslaitoksella on ollut vetovastuu. Tämän lisäksi pelastuslaitos on osallistunut aktiivisesti muiden tahojen päävastuulla olevien tutkimushankkeiden toteuttamiseen ja ohjaamiseen. Pelastuslaitos on toteuttanut aktiivisesti myös useampia sisäisiä tutkimus- ja selvityshankkeita.

8.3.2 Tavoite ja kehittämistarpeet

Kansallisesti tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen on ollut yksi toimialan kehittämisen painopisteitä. Edelleen pelastustoimessa on runsaasti toiminnan vaikuttavuutta ja tuottavuutta parantavia mahdollisuuksia, joiden toteuttamiseksi kehittämistyötä on jatkettava sekä kansallisella että paikallisella tasolla. Yhden pelastuslaitoksen voimavarojen niukkuuden vuoksi, toiminnassa tulee nojautua vahvasti valtakunnalliseen tutkimus- ja kehittämistyöhön.

Tavoitteena on, että toimialan tutkimus- ja kehittämistoiminta tukee tehokkaasti päätöksentekoa sekä toiminnan, tekniikan ja henkilöstön kehittämistä ja tutkimusten tulokset integroidaan luontevaksi osaksi toimintaprosesseja. Pelastuslaitoksen tutkimus- ja kehittämistoimintaa tulisi kehittää tiiviimmäksi osaksi johtoryhmän strategista ja operatiivista toimintaa, jotta kansallista, Helsingin kaupungin, pelastuslaitoksen ja sen kumppaneiden ja asiakkaiden tavoitteiden toteutumista voitaisiin paremmin tukea sekä mahdollistaa toiminnan systemaattinen arviointi, vertailu, tutkimus ja kehittäminen.

Pelastuslaitos osallistuu jatkossakin aktiivisesti ajankohtaisten pelastustoimea kehittävien valtakunnallisten tutkimushankkeiden valmisteluun ja toteuttamiseen. Pelastustoimen tutkimuksen etenemisen hidasteena on toimintaan käytettävien resurssien vähäisyys. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan vauhdittamiseksi tarvitaan panostusta tutkimustoimintaan käytettäviin resursseihin.

8.3.3 Toteutussuunnitelma

Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti ajankohtaisten pelastustoimea kehittävien valtakunnallisten tutkimushankkeiden valmisteluun ja toteuttamiseen.

9. Kehittämissuunnitelma

Erityisenä kehittämiskohteena on onnettomuuksien ehkäisytöimenpiteiden monipuolistaminen ja nykyisten henkilöresurssien entistä laajempi käyttö onnettomuuksien ehkäisyn tehtävissä. Tavoitteena on vahventaa onnettomuuksien ehkäisyn arvopohjaa ja vastata riskianalyyseissä tunnistettuihin tarpeisiin vahvennetuilla resursseilla ja monipuolisemmilla onnettomuuksien ehkäisymenetelmillä. Menettelyjä kehitetään alueellisen riskianalyysoinnin havaintojen pohjalta.

Pelastustoiminnan toimintavalmius pidetään sillä tasolla, että tapahtuneista kiireellisistä onnettomuuksista vähintään 60 % saavutetaan vahvuudella 1+3 enintään 6 minuutissa riskiluokan I alueilla, 10 minuutissa riskiluokan II alueilla ja 20 minuutissa riskiluokan III alueilla. Kuntien raja-alueilla toimintavalmiuden kehittämistä selvitetään yhdessä Itä-, Keski- ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa. Selvitetään lisäksi mahdollisuudet siirtää Malmin pelastusasema nykyistä optimaalisempaan sijaintiin Pohjois-Helsingin omaisuus- ja henkilövahinkoriskit huomioon ottaen sekä selvitetään taloudelliset edellytykset siirrolle 10 vuoden investointipuitteissa.

Palvelutasopäätöskauden aikana pyritään parantamaan alueella asuvien ja toimivien omatoimisen varautumisen tasoa. Kerrostalojen omavalvontatoiminta vakiinnutetaan ja resurssien puitteissa laajennetaan toiminta pientaloihin. Lisäksi kartoitetaan uusia omatoimisen varautumisen koulutukseen, ohjaukseen ja turvallisuusviestintään käytettäviä menetelmiä ja toimintamalleja, sekä menettelyjä sen laadun ja tuottavuuden mittaamiseksi.

Riskianalyysi vakiinnutetaan jatkuvaksi prosessiksi. Poikkeusolojen riskianalyyseihin lisäksi laaditaan häiriötilanneriskianalyysi, jota voidaan hyödyntää laajemmin pelastuslaitoksen valmiussuunnittelussa ja soveltuvien osin normaaliolojen riskianalyysoinnissa.

Toimitilojen osalta Haagan pelastusaseman peruskorjaus toteutetaan vuosina 2014–2015.

Riittävän ensihoitopalvelun järjestämiseksi Jätkäsaaren ja Haagan ambulanssien valmiudet tulisi muuttaa ympärivuorokautiseksi ja ensihoidon kenttäjohtajan yksikkö miehittää kahdella henkilöllä. Tämä edellyttäisi 17 uuden viran perustamista ja että niitä koskeva lisärahoitus saadaan sekä HUSin yhteistoimintasopimukseen että pelastuslaitoksen käyttötalous- ja investointirahmiin pelastuslaitoksen tekemän esityksen mukaisesti. Ensihoidon osalta huomioidaan SOTE-uudistuksen vaikutukset pelastuslaitoksen asemaan ensihoitopalvelujen järjestäjänä.

10. Palvelutason seuranta

Palvelutason toteutumista seurataan pelastustoimen onnettomuus- ja resurssitilastojärjestelmä PRONTOn sekä pelastuslaitoksen tuottavuuden muutosten seurantaan tarkoitetun tuottavuusmittariston avulla. Niille osa-alueille, joista PRONTO-tilastointi tai tuottavuusmittaristo eivät tuota riittävää informaatiota seurantaan varten, kehitetään palvelutasopäätöskauden aikana toimivimmat seurantamenetelmät.

Palvelutason toteutumista valvoo aluehallintovirasto.